קול המושב

שבועון המושבים וההתיישבות הכפרית • מס' 799 • 4 בספטמבר 2013 • כ"ט באלול תשע"ג

שבעה עשורים כמעט חלפו מאז מלחמת העולם השנייה, שבה צעירות ארץ-ישראליות - מתל עדשים, מבאר טוביה, מכפר יחזקאל - שירתו כנהגות משאיות בפלוגות הצבא הבריטי. מעזה, מבסיס מינה שליד הפירמידות ומחולות תל אל-כביר במצרים, שיגרו נהגות עבריות "שנות טובות" לחברים ולקרובים דפנה מאור, עמ' 22

70 שנות

"סניור" להדברה טובה יותר

תכשיר חדשני להדברת קרציות, פרעושים, וזבובים במשק החי

לשרותכם בייעוץ והדרכה:
רמי שניידר
מנהל תכשירי תברואה ווטרינריה
משרד: 03-6577577 נייד: 052-6056069

מכתשים מפעלים כימיים בע"מ

ירידה בשיעור 6% בהיקף ייצור הדבש השנתי

מועצת הדבש: כמאה אלף כוורות יספקו השנה כ-3,000 טון דבש, כ-200 פחות מאשר בשנה שעברה

ירידה בהיקף ייצור הדבש בישראל, שנובעת ממיעוט המשקעים בחודשי פברואר-אפריל, מפריחה מועטה וכן בגין היעלמות של דבורים בחודשים האחרונים, בעיקר בדרום הארץ. השנה נאמדת תוצרת המכוורות המקומיות ב-3,000 טון דבש, המיוצרים בכמאה אלף כוורות הפזורות ברחבי הארץ בעזרת כ-500 דבוראים. אשתקד הייתה תפוקה גדולה יותר: כ-3,200 טון דבש, הודות למשקעים הרבים שירדו.

לקראת ראש השנה, מוסר מנכ"ל מועצת הדבש הרצל אבידור, כי צריכת הדבש בקרב הציבור הישראלי היא כ-4,000 טון ובחגי תשרי ישווקו בישראל כ-1,600 טון מהנוזל המתוק, שהם 40% מסך הביקוש בישראל.

השר שמיר עם בת שבע פיטרסון ואיתי כנות במושב אביגדור. מפגש היכרות
צילום: תקשורת יעל שביט

המחיר הקמעונאי הממוצע לצנצנת של 350 גרם יהיה השנה כ-20 שקלים כולל מע"מ (כ-17 שקלים ללא מע"מ), הנמוך מהמחיר אשתקד, למרות עליית המע"מ באחוז. התשלום שמקבל הדבוראי-היצרן הוא כ-18 שקלים לק"ג דבש גולמי, כך שנותרים לדבוראי רק שישה שקלים על כל 350 גרם שהוא מייצר, סכום הגורם לשחיקה ברווחיות הייצור.

ב-16 באוגוסט החל "פסטיבל הדבש", שיתקיים במכוורות ברחבי הארץ עד 28 בספטמבר, במטרה לעודד צריכת דבש כחול-לבן ומודעות לחשיבות קיום הענף בישראל. לרגל ראש השנה ופתיחת הפסטיבל, ולשם עריכת היכרות מעמיקה יותר עם הענף, ביקר שר החקלאות ופיתוח הכפר, יאיר שמיר, במושב אביגדור בשבוע שעבר וסייר במכוורת משפחת כנות. פרטים נוספים על הפסטיבל מתפרסמים באתר מועצת הדבש.

15 אלף טון תפוחים בחגי תשרי

כמאה אלף טון תפוחים ייקטפו השנה במטעי הגליל ורמת הגולן, מתוכם כ-15 אלף נמכרים בחגי תשרי, מיבול שצפוי להיות איכותי במיוחד. ייצוא התפוחים לסוריה מוטל בספק, בצל האירועים הביטחוניים

בזכות הטמפרטורות המתונות בקיץ הנוכחי והטמפרטורות הנמוכות, יחסית לעונה, בלילות, השנה צפוי בישראל יבול שגודלו כמאה אלף טון תפוחים. מספר התפוחים, המיועדים לצריכה בשוק המקומי, יהיה קטן בשיעור 20% מאשר בשנה שעברה, אבל איכותם צפויה להיות טובה מאוד.

לקראת ראש השנה עולה משמעותית צריכת התפוחים בשוק הישראלי ובחודש החגים נמכרים בישראל כ-15 אלף טון תפוחים, לעומת 10,000 טון בממוצע בשאר חודשי השנה. הישראלי צורך כ-22 עד 24 ק"ג תפוחים בשנה לנפש.

עמוס לוין, יושב ראש שולחן התפוח במועצת הצמחים וסמנכ"ל לפיתוח החקלאות בחברה לפיתוח הגליל מוסר, כי עונת קטיף התפוחים הנוכחית מצטיינת ביבול באיכות מעולה מבחינת גודל הפרי, צבעו וטעמו: "הקיץ הנוכחי, שמתאפיין בטמפרטורות נמוכות יחסית, במיוחד בשעות הלילה, וכן כמות פרי ממוצעת שאינה מעמיסה על העצים, הביאו לכך שהשנה יש יבול של תפוחים גדולים, צבעוניים ואיכותיים במיוחד. בימים אלה, ערב ראש השנה תשע"ד, ניתן להתגאות בהישגי המחקר והפיתוח בגידול התפוח בהרי הגליל והגולן והתפוחים השנה הינם הוכחה צבעונית וטעימה להישגים אלו", אומר לוין.

מטעי התפוח בארץ משתרעים על פני שטח שגודלו כ-42 אלף דונמים, 95% מיבול התפוחים בארץ גדלים בהרי הגליל והגולן בגובה 600 מטר לפחות, מכיוון שתפוח הוא פרי שאוהב קור. ערך התוצר השנתי של שוק התפוחים בישראל הוא כ-700 מיליון שקלים בשנה.

בנוסף, מדי שנה מיובאים לישראל כ-7,000 טון תפוחים מאירופה ומארצות הברית, אך איכותם נחשבת נמוכה מזו של הפרי הישראלי. בשמונה השנים האחרונות יוצאו מדי שנה 5,000 עד 14 אלף טון תפוחים ישראליים לסוריה, בתיווך מגדלי התפוחים הדרוזיים ברמת הגולן. כך גם בשנה החולפת, אך לאור המצב בסוריה, עדיין לא ברור האם ערוץ ייצוא יתקיים גם השנה.

תפוחים בקירור. האם הייצוא לסוריה יימשך?
צילום: עומר שביט

תוכן

קטן אבל מרסס
מסוק ללא טייס מוכיח יעילות רבה יותא מטרקטור או ממרסס ממונע
26

צילום: חני סולומון

הגביע מלא
בעלי יקבים ביתיים אינם מרוצים מיחס הרשויות לעיסוקם החקלאי
30

מערכת "קו למושב" מאחלת לכל בית ישראל שנת שלום ואחדות, הצלחה וסיפוק; שנת ברכה בשדה ובמטע, ברפת ובלול, באדמה ובמים.
שנה טובה!

"קו למושב" גם באינטרנט - **תנועת המושבים:** www.tmoshavim.org.il ■ **תנועת האיחוד החקלאי:** www.ihaklai.org.il

קו למושב

■ **עורך:** דרור יוסף
■ **מנהלת עיתון** עדנה זיו

■ **כתבים** חני סולומון, יעקב לזר, נחמן גלבוע, עו"ד אפרת חקיקת, יבל ברקאי, עו"ד איילת רייך-מיכאלי, דגנית רם, זהר נוי, סלע קורן, אבי אובליגנהרץ, בר-כוכבא מדרשי, דפנה מאור, יוסי ברג
■ **דואר אלקטרוני**
dror.maariv@gmail.com

מזכירה והפקה אסתי כלפון 03-5632547
esti.halfon@maariv.co.il
■ **גרפיקה מערכת** שרה ראובן
■ **גרפיקה מודעות** ניקולאי קולניק
מערכת 03-5632441
טל' לוח 03-5682878

יועצי פרסום יעקב קניאל, יורם טביבי

טל' מודעות 03-5632547
פקס מודעות 03-5638728
מודעות kav_daf@maariv.co.il

סיימתם לקרוא?
אנא השליכו את הגיליון לפח המחזור הסמוך למקום מגוריכם.

המערכת והמנהלה רח' קרליבך 2, ת"א

כל הזכויות שמורות. אין להעתיק, לתרגם, לשדר בכל אמצעי, לאחסן במאגר מידע, לפרסם או להפיץ בכל אמצעי כל חלק מן המודפס בעיתון הזה.

47 צרכניות ביישובי המרחב הכפרי הצטרפו לקואופ

לאור קצב ההצטרפות, מעריכים ברשת הקמעונאית שעד סוף 2014 יגיעו למספר הקרוב ל-200 צרכניות. השווי הכספי של המהלך: כ-200 מיליון שקלים בשנת הפעילות הראשונה

בחודשים האחרונים יצא לפועל שיתוף פעו־לה קואופרטיבי בין הרשת הקמעונאית "קואופ שופ" ובין תנועת יישובים, אשר עשוי ליצור שינוי בקמעונאות המזון במרחב הכפרי ברחבי הארץ. 47 מושבים הפזורים בכל רחבי הארץ הפכו את הצרכניות שלהם לזכייניות בקואופ, וכך ישותפו בידע, בשיטות העבודה ובניסיון שנצבר ברשת המזון.

בשלב הראשון, תנועת המושבים וקואופ הצליחו לצרף 17 צרכניות, וכעת פועלות במבנה החדש 47 חנויות. יעד ההחתמות שהציבו לעצמן בתחילה תנועת ההתיישבות והחברה הקמעונאית עד סוף שנת 2014 הוא 100 צרכניות, אולם לאור קצב התקדמות ההחתמות העכשווי, מעריכים שהיעד יושג בסוף 2013 ועד סוף 2014 יגיעו למספר הקרוב ל–200 צרכניות. השווי הכספי של המהלך כ–200 מיליון שקלים בשנת הפעי־לות הראשונה.

בקואופ מבטיחים למצטרפים לשורותיהם כזכיינים מספר יתרונות על פני אופי הפעילות הנוכחי: רכישת מוצרים במחירים המשתווים לחנויות הגדולות בחוצות הע־רים (הנקראות Heavy Discount), אבל ליד הבית, קבלת מבצעים וכל שיטת תג־מול אחרת הפועלת בערים; מחירי הקנייה של הצרכניות כחלק מ"קואופ שופ בכפר" מגלמים הוזלה בשיעור 15%, לעומת מחי־רי הקנייה הקודמים שלהם – חיסכון משמ־עותי, אשר יכול לבוא לידי ביטוי בהוזלות מחירים לצרכן הסופי.

מגוון המוצרים העומד לרשות הצרכנייה, לרכישה מהרשת, יגדל מ–1,500 מוצרים בממוצע, לכ–20 אלף מוצרים. על פי חישובי־הם, כל תושב יחסוך 15 דקות נסיעה בממוצע למרכז הקניות הגדול הקרוב לביתו. בערבה ובגולן, יחסכו התושבים גם עד 45 דקות ואף שעה נסיעה.

בקואופ מבקשים להציג את השינוי כהז־דמנות להשיב את הצרכנייה לימיה הטובים, כשהייתה מקום מפגש מרכזי לחברי המושב וחנות אחת שבה ישובו לרכוש התושבים את סל הקניות המרבי שלהם, ולא רק "השלמות" לקניות שביצעו בעיר הקרובה.

עם המושבים שהצטרפו לאחרונה לרשת נמ־נים: כפר שמאי, עין איילה, צרופה, בית הלוי, עולש, גאולים, בנימין, חפץ חיים, פורת, חרו־צים, זכריה, מסילת ציון, ניל"י, חדיד, בן שמן, ניר בנים, איתן, שחר, נגה, שדה משה, בית עזרא, מבקיעים, נתיב העשרה, קדש ברנע ועידן, קיבוץ בחן והיישוב הקהילתי נווה זיו.

לדברי הקואופ, בימים אלו החלו לפנות אליהם אף מקיבוצים, והם החלו במשא ומתן עמם.

הצרכנייה בעמיקם. מ–1,500 מוצרים בממוצע, לכ–20 אלף מוצרים

נחנך דגם חדש של הרחבת יישוב

תושבים יוכלו לשכור בתים שנבנו במיוחד למטרה זו ולרכוש אותם בעתיד, תשלומי השכירות ייחשבו בהון העצמי. הדגם החדש נחנך בנחל עוז

המשרד לפיתוח הנגב והגליל, הרשות לפיתוח הנגב והמועצה האזורית שער הנגב הניחו אבן פינה לשכונה חדשה, המוקמת על פי מודל "בתי אגודה", בקיבוץ נחל עוז.

מודל "בתי האגודה" נועד לאפשר קליטה של תושבים חדשים בבתי קבע בהתיישבות הכפרית וליצור דיור זמין להשכרה לטווח ארוך עם אופציה לרכישה. לשם מימוש המודל, מאחדים מספר גופים את משאביהם: משרדי ממשלה – לפיתוח הנגב והגליל והשיכון, מועצה אזו־רית או האגודה החקלאית של היישוב הרלוונטי וגופים מיישבים. עליהם נוספים נדבנים המסייעים בכספם.

יישום המודל מתאפיין בעלות בנייה ורכישה נמוכה, באופן יחסי, וייחודו: האגודה החקלאית, בסיוע ממשלה וגורמים מיישבים, בונה בתי קבע, המשפחה הנקלטת משלמת שכר דירה ובהמשך, אם המשפחה הנקלטת תבקש לרכוש את הבית, יקוזזו דמי השכירות ששילמה כחלק מהון עצמי, מעלות הבית.

יתרה מזאת, לאחר רכישת הבית, סכום הכסף החוזר לאגודה ישמש לבניית בית חדש. על פי השותפים בהכ־נת המודל, הוא עשוי לאפשר הרחבה בהתיישבות הכפ־רית באופן מתמיד, בהשקעה קטנה יחסית של משאבים, וקליטה מתמדת לבתים חדשים.

המשרד לפיתוח הנגב והגליל יחד עם הרשות לפי־תוח הנגב סייעו בפיתוח וביישום המודל על מנת לאפ־שר קליטה של משפחות צעירות בנגב ובגליל. בניגוד לבנייה שנעשתה עד כה וחייבה רכישה טרם קליטת התושבים, דגם זה מאפשר לבנות בנגב ובגליל לפני שהקונים מגיעים וכך הם יכולים לגור ביישוב בשכי־רות לטווח ארוך, טרם רכישת הבית. ניסיון של המודל הוכתר בהצלחה בקיבוץ נחל עוז, אשר במועצה האזו־רית שער הנגב. הקיבוץ, הצמוד לגדר עם עזה, מתהדר בקליטת שבע משפחות לאחר שלא התקיימה בו קליטה מאז שנת 1985.

השר לפיתוח הנגב והגליל ושר האנרגיה והמים, סיל־בן שלום: "מודל בתי אגודה הנו מיזם נוסף, שמטרתו להגדיל את אוכלוסיית הנגב ולעודד חזרה של הדור הצעיר להתיישבות בנגב. בכך, אנו גם מקלים על מצו־קת הדיור המעיקה מאוד על יישובים קטנים בפריפ־ריה".

אדווה רבינוביץ', ראש אגף נגב, ופנחס ולרשטיין מהמשרד לפיתוח הנגב והגליל, מניחים אבן פינה

איציק כהן - מנכ"ל ארגון מגדלי הפירות

חבר רמות נפתלי מחליף בתפקיד את אילן אשל, שפרש. כהן שימש כיושב ראש אגף המשק בתנועת המושבים, מנכ"ל יקבי רמת הגולן וגזבר המושב

מועצת ארגון מגדלי הפירות בישראל בחרה באיציק כהן למנכ"ל האר־גון במקומו של אילן אשל, שהודיע על פרישתו לאחר כהונה שנמשכה שבע שנים. בבחירה תמכו 25 מ–27 חברי המועצה שהשתתפו בהצבעה.

איציק כהן, חבר מושב רמות נפתלי בגליל העליון, שימש כיושב ראש אגף המשק בתנועת המושבים. הוא בעל ניסיון רב בניהול בחקלאות והיה בעבר מנכ"ל יקבי רמת הגולן, מנהל שיווק אזורי של פירות ומזכיר וגזבר של מושב רמות נפתלי. כהן טיפל בהסדרי החובות של המושב ובפיתוח ענף התיירות הכפרית. בנוסף, הוא בעליו של יקב הבוטיק רמות נפתלי.

כהן מסר שבמסגרת תפקידו, יפעל לאחד את כל מגדלי הפירות לפעי־לות ולייצוג משותף במסגרת הארגון, במטרה לקדם את הנושאים שעל סדר היום. כיום, חלק מהמגדלים במגזר היהודי והערבי אינם מאוגדים בארגון, ואחרים פועלים במסגרות אחרות. לדבריו, הניסיון מוכיח, שכ־שהחקלאים פועלים במשותף הם כוח חזק, ואילו כשהם נפרדים קל לפגוע בהם.

איציק כהן. הודיע שיפעל לאחד את כל המגדלים

YAMAHA

לא משנה אם זה לעבודה או לפנאי, חשמלי או בנזין
הדבר החשוב הוא שזה YAMAHA
כי לחקלאים מגיע את הטוב ביותר...

רכבי משא

רכבים תפעוליים
חשמלי/בנזין

טרקטורונים

גנרטורים

YAMAHA הכי טובים בעבודה !!!

קשר ימי בע"מ - שניצלר 9 ת"א , טל': 03-6818814

אזור דרום **שלומי** : **054-6885426** | אזור מרכז/צפון **עומרי** : **052-5894949**

אתר קשר ימי WWW.KESHER-YAMI.CO.IL

מגוון מסלולי אשראי * TRADE IN * שירות בפריסה ארצית

הדרך אל בית הספר בטוחה פחות

הורי תלמידים בכל הארץ: לעומת שנים קודמות, אנחנו רגועים פחות כשאנחנו שולחים את הילדים לבי"ס. בשרון מרגישים הכי בטוחים. שליש מהילדים יגיעו ברכב הפרטי

בשלוש השנים האחרונות פחתה תחושת הביטחון של הורים לתלמידי בית ספר, בדרכם למוסד החינוך ללא ליווי מבוגר. זו מסקנתם של עורכי סקר, שנועד לבחון את אופן ההגעה של תלמידים לבתי ספר ולגנים, את תפיסת מידת הבטיחות של הדרך לשם ואת תפיסת מידת הבטיחות של ההסעות הפרטיות. הסקר, שערכה עמותת "אור ירוק" באמצעות חברת גיאוקרטוגרפיה בחודש מארס 2013, לקראת פתיחת שנת הלימודים, נערך בקרב הורים לילדים בני 18–4 מכל רחבי הארץ.

על פי תוצאות הסקר, הורים לתלמידי בית ספר ולילדי גנים מרגישים, משנה לשנה, שהדרך שילדיהם עוברים בכל בוקר וצהריים בימי הלימודים בטוחה פחות ופחות. בשנת 2010, הציון הממוצע שהעניקו ההורים לבטיחות הדרך של ילדיהם אל בית הספר, ללא ליווי מבוגר, היה 7.4. בשנת 2011 ההורים הרגישו בטוחים פחות ונתנו את הציון הממוצע 6.8, ובשנת 2012 ההורים נתנו את הציון הממוצע 6.3. בשנת 2013 מגמת הירידה בתחושה לגבי בטיחות הדרך ממשיכה – ההורים נתנו את הציון הממוצע 6.1 לדרך אל בית הספר.

גם ההסעות הפרטיות אינן מאפשרות להורים שקט נפשי. הם דירגו את רמת הבטיחות בהסעות הפרטיות בציון הממוצע 6.4, בדומה לציון שנתקבל בשנה שעברה.

מה הדרך הפופולארית ביותר להגיע אל בית הספר? מהסקר עולה כי כשליש (31%) מהילדים יגיעו ברכב הפרטי של ההורים, אחד מכל חמישה ילדים (19%) יצעד אל בית הספר ברגל לבדו, וכל ילד חמישי ילווה על ידי ההורים אל בית הספר או אל גן הילדים. 15% מהילדים יגיעו אל הגן או אל בית הספר בהסעות פרטיות, ורק 7% מהתלמידים יגיעו אל בית הספר בתחבורה הציבורית.

מה הציון שנתנו הורים ברחבי הארץ, לפי אזור מגוריהם, לבטיחות הדרך שבה מגיע ילדם לבית הספר? בשרון ההורים מרגישים הבטוחים ביותר ונתנו ציון 6.8; באזור ירושלים נתנו ההורים ציון 6.6; בדרום נתנו ההורים ציון 6.4 לבטיחות הדרך; במרכז נתנו ההורים ציון 5.9 לבטיחות הדרך שבה הולך הילד לבית הספר. באזור הצפון נתנו ההורים ציון 5.5.

במהלך חודש יולי השנה ערכו הרשות הלאומית לבטיחות הדרכים, משרד התחבורה ומשטרת ישראל מבצע לבדיקת תקינות אוטובוסים המסיעים ילדים. בסך הכול, נבדקו 259 אוטובוסים, מתוכם אוטובוס אחד הורד מהכביש בגין ליקוי מסוכן, 23 אוטובוסים (9%) הורדו מהכביש בשל ליקוי מחייב תיקון ו–102 אוטובוסים (39%) נמצאו עם ליקויים מזעריים ונהגיהם הוחתמו על התחייבות לתיקון.

באוטובוסים שהורדו מהכביש נמצאו ליקויים במערכת הבלמים, במערכת ההיגוי, בצמיגים, במרכב ובתאורה. רק 103 אוטובוסים מתוך סך האוטובוסים שנבדקו (51%) נמצאו תקינים.

כדי להבטיח את שלומם של התלמידים בדרכם אל בית הספר ובחזרה, מפעילה עמותת "אור ירוק" מספר תכניות: "סע לשלום", תכנית שבמסגרתה מפעילה העמותה הורים מתנדבים על מנת להבטיח ירידה בטוחה ומהירה מכלי רכב, וגם מונעת את פקקי התנועה המוכרים בסביבת בתי הספר; "רישיון להולכי רגל" – תכנית שבמסגרתה עוברים תלמידי כיתות ג'–ד' הדרכות מעשיות לחציית כביש באופן בטוח, ופעילויות הדרכה לתלמידי בתי הספר היסודיים בנושאי זהירות בדרכים.

סיירת חדשה: "הורים ערים"

סיירות הורים החלו לפעול ביישובים אלון הגליל, תל עדשים ואחוזת ברק. שלושת היישובים מצטרפים למקומות שבהם פועלות סיירות: גבעת אלה, שמשית, עדי, ציפורי ועין דור

בקיץ הייתה פעילות גם להורים: ביישוב אחוזת ברק בעמק יזרעאל הצליחו לגייס יותר מ–30 הורים מהיישוב לפרויקט "הורים ערים", תוך ימים ספורים. ההורים יוצאים לסיורים ליליים, בעיקר בסופי שבוע, כדי להגביר את נוכחות המבוגרים ברחבי היישוב בשעות החשכה ולסייע בפתרון בעיות.

רפי משה, יו"ר ועדת חינוך ורכז הסיירת: "ערכנו תהליך מסודר בו הגדרנו לעצמנו מה אנחנו רוצים, לאור הגידול הדמוגרפי ביישוב. אחת ההחלטות הייתה הקמת סיירת הורים". לדברי משה, מתוך הכרות עם הפרויקט ביישובים אחרים באזור עמק יזרעאל, כגון גבעת אלה, שמשית, עדי, ציפורי ועין דור, החליטו באחוזת ברק להשתלב גם כן.

ביישוב נשלחו מיילים להורים, הופצו עלונים ונקבע מפגש גיוס, אליו נרשמו הורים רבים. משה: "כל מי שהגיע למפגש נרשם והביא חברים שלו. למפגש הגיעו גם שלוש אימהות מתנדבות ב'הורים ערים' בקיבוץ עין דור, והן סיפרו לנו על הפעילות שלהם. יש לנו מעל 30 חברים בסיירת, מבחינתנו זה מדהים!".

הפעילות של סיירת ההורים מתבססת על דיווחים בהודעות טקסט באמצעות היישום "וטסאפ", שמותקן בטלפונים הסלולאריים של חברי הקבוצה. על פי עדותו של משה, להורים הנמרצים אין הרבה עבודה. משה: "לפי הדיווחים, אנחנו רואים שיש לנו נוער טוב, מדי פעם יש קצת חריקות, כמו נערים ששומעים מוזיקה בווליום גבוה, אבל כשההורים באים, הם מורידים ווליום".

במקביל לסיירת באחוזת ברק, החלו לפעול שתי סיירות הורים נוספות, ביישובים אלון הגליל ותל עדשים. לילך כהני, מתאמת הרשות למלחמה בסמים ובאלכוהול במועצת עמק יזרעאל: "אנחנו בהחלט מרגישים התעוררות ביישובים. יש בעמק שמונה סיירות פעילות, שדואגות לסביבה בטוחה עבור בני הנוער".

פרס צימבל לנוער הושעיה

פעילות התנדבותית ענפה בשנת תשע"ג מזכה את בני הנוער מהמצפה בהוקרת עמק יזרעאל

נוער הושעיה. פעילות מסורה בתחום ההתנדבות

המועצה האזורית עמק יזרעאל תעניק השנה את פרס העמק ה–38 על שם גדעון צימבל זכרו לברכה לבני הנוער ממצפה הושעיה על פעילותם הענפה בהתנדבות. הפרס יוענק בערב הוקרה למתנדבי העמק, שיתקיים ב–10 בספטמבר במושב תל עדשים.

סגן אלוף גדעון צימבל, איש תל עדשים, שעל שמו ניתן פרס משנת 1975, היה סגן ראש המועצה האזורית עמק יזרעאל. הוא נהרג במלחמת יום הכיפורים, בקרבות הבלימה ברמת הגולן. במהלך השנים, זכו בפרס אישים וארגונים, שהעלו תרומה ייחודית לחברה בעמק יזרעאל באחד מתחומי החיים.

השנה החליטו חברי ועדת הפרס – ראש המועצה האזורית אייל בצר, בתו של צימבל ארזה גלס, חנה פרידמן, יוסי עמיר וישראל פרדקין – להוקיר בני נוער מהושעיה על "פעילותם המסורה בתחום ההתנדבות: בטיפול בילדים בעלי צרכים מיוחדים הנמצאים במסגרות טיפוליות ביישוב במשך שנים רבות, במפעל הזנה לקשישים ונזקקים, אימוץ מרכז קליטה בית אלפא לעולים יוצאי אתיופיה, אירוח ילדי קו לחיים, וב'גרעין אורי'", נכתב בנימוקי ועדת הבחירה.

בהושעיה קיבלו את הבשורה בשמחה רבה. דודי דרמר, יושב ראש ועד הנהלת היישוב: "אני חושב שיש לנו נוער מצוין ואיכותי ומתנדב, זה בא גם לידי ביטוי בפרס שקיבלנו מקרן שלם. הנוער שלנו מתנדב בבית התמחוי, בקייטנת אתיופים בבית אלפא, במועדונית עם צרכים מיוחדים. זה נוער איכותי ושמחה גדולה לראות שהוא זוכה בפרס העמק".

בסימן שאלה

עו"ד איילת רייך-מיכאלי

כתובת לשאלותיכם
dror.maariv@gmail.com

מי ממשיך את הבן הממשיך?

מה עושים כאשר מי שמונה לבן ממשיך נפטר לפני הוריו? מי יקבל במקומו את המשק? על מה יש להקפיד בתשלום שכר עבודה לפועלים זרים?

ההורים מינו "בן ממשיך" ומינוי זה הושלם על פי דין, אולם הבן הממשיך נפטר לפני ההורים. האם הזכויות של הבן הממשיך עוברות לאלמנתו של אותו בן? ההורים יכולים למנות בן ממשיך חדש?

בתקנה 3א לתקנות האגודות השיתופיות (חברות) תשל"ג–1973 נכלל גם בן זוג בהגדרת "בן ממשיך", כך שמרגע שהמינוי נכנס לתוקף, הוא חל גם על בן זוג.

בפסיקה נקבע, כי כאשר מעמדו של הבן כממשיך הושלם כדין ואושר על ידי מוסדות האגודה, הסוכנות היהודית ומינהל מקרקעי ישראל, מינוי זה בלתי–חוזר. לכן, זכותם של ההורים במשק כבר אינה חלק מעיזבונם, אלא קניינו של הבן הממשיך.

במקרה אחד, מונו בן ואשתו כבנים ממשיכים, אולם לאחר מכן, מת בנם של ההורים (כשההורים היו בחיים עדיין). לאחר מותו של הבן, חתמו ההורים על צוואה והורישו לבן אחר את רכושם, לרבות זכויותיהם במשק. בנוסף, ההורים חתמו על הצהרה המבטלת את מינוי אשת הבן שנפטר כבן ממשיך, ותחתיה מונה הבן השני.

לאחר מות ההורים דחה בית המשפט את תביעתו של הבן השני להכיר בו כבן ממשיך וקבע, כי ההתחייבות המקורית עומדת על כנה. מהאמור לעיל נובע, כי אם במקרה דנן מינו ההורים גם את האלמנה כבת ממשיכה, אזי אין ספק שזכויותיה במשק נשמרות (וזכויותיו של הבן יעברו ליורשים על פי דיני הירושה). כאמור, אפשר לטעון, כי בכל מקרה מינוי של הבן הממשיך כולל גם את מינויה של בת הזוג ועל כן, התוצאה תהיה זהה גם אם לא מונתה בפועל.

אני חקלאי המעסיק עובדים מאריתריאה. על מה חייב להקפיד בהפקדת המשכורות שלהם?

בהתאם ל"נוהל העסקת עובדים זרים בחקלאות לשנת 2012" (אשר תקף נכון להיום), עליך להעביר את שכר העובד הזר, מדי חודש, לחשבון בנק שנפתח על שמו של העובד הזר בישראל, שבו אין לך או למתווך כוח אדם או למי מטעמם או לכל צד ג' אחר (מלבד קרוב משפחה מדרגה ראשונה של העובד) הרשאה או ייפוי כוח כלשהם.

כלומר, בניגוד למקובל אצל מעסיקים רבים, אין להעביר את משכורות העובדים הזרים לחשבונות בנק בחו"ל. אם אין לעובד חשבון בנק בישראל, עליך לסייע לעובד לפתוח חשבון כאמור בבנק שיבחר. עוד מובהר בנוהל, כי כל תשלום מהחקלאי לעובד ישולם אך ורק לחשבון הבנק של העובד, והחקלאי אף יציין זאת בחוזה העסקה עליו חתם העובד.

עם זאת, החקלאי יהא רשאי לתת לעובד, לפי בקשתו ולאחר הסכמתו בכתב ובחתימתו, מקדמה במזומן ובלבד שלא תהיה גדולה מ–15% משכר העבודה הכולל. על החקלאי לשמור בידיו את המסמכים המתעדים את הפקדות השכר לחשבון האמור, וכן את אישורי העובד בגין קבלת המקדמות, לצורך הצגתם בפני עובדי יחידות הפיקוח והאכיפה של הרשויות המוסמכות.

בהתאם לחוק עובדים זרים תשנ"א–1991, עובד זר הוא מי שאינו אזרח או תושב ישראל. לפיכך, עובדים אריתריאים שאינם אזרחים או תושבים הם בגדר עובדים זרים ונוהל העסקת עובדים זרים בחקלאות חל עליהם.

הכותבת, ממשרד עורכי דין וגישור "אייילת רייך", עוסקת באגודות שיתופיות, בתחום המסחרי–חקלאי ובליטיגציה. המידע כללי בלבד ואינו חוות דעת או ייעוץ מוסמכים.

עובדים זרים. אין להעביר את המשכורת לחו"ל — צילום: ראובן קסטרו

על הקרקע

עו"ד עמית יפרח

כתובת לשאלותיכם
dror.maariv@gmail.com

יותר להציב קרוואן בחלקה א'

רמ"י תאפשר הקמת מבני מגורים ארעיים להלנת פועלים זרים בנחלה

עו"ד עמית יפרח

בישיבתה האחרונה של מועצת רשות מקרקעי ישראל שונתה החלטה הנוגעת ליכולתו של בעל נחלה במושב להקים מבני מגורים ארעיים להלנת פועלים זרים. השינוי העיקרי בהחלטה: כעת יתאפשר לאשר הצבת מבנים לפועלים הזרים, שלא בתחום חלקה א' של הנחלה, בתנאי שגודל החלקה עד דונם וחצי.

כעת ההחלטה קובעת, כי הרשות תיתן את הסכמתה להצבת מבני מגורים ארעיים (קרוואנים) למגורי פועלים זרים בחלקה א' של הנחלה במושב, ובשטח המחנה המיועד למגורים בקיבוץ, ככל האפשר בצמידות לתשתיות קיימות. הסכמת רמ"י מותנה בשני תנאים:

הצבת המבנים מותרת בתכנית תקפה או על פי אישור לשימוש חורג, כמשמעותם בחוק התכנון והבנייה התשכ"ה–1965, ובהצגת אישור להעסקת עובדים זרים.

אם אחד התנאים שלעיל חדל להתקיים, תבוטל הסכמת הרשות והקרוואנים יפונו בתוך 60 יום מאותו מועד. לאמור, בנוסף אפשר לאשר הצבת מבנים בשטח שאינו בתחום חלקה א' של הנחלה, אם החלקה אינה גדולה מדונם וחצי. כמו כן, האפשרות קיימת גם בקרקע חקלאית שהוקצתה למפוני גוש קטיף למטרת עיבוד לתקופה ארוכה, ובחוות חקלאיות שהוקצו בהתאם לחוזה חכירה לתקופה ארוכה, בשטח הבנוי של החווה בלבד.

בהסכמה להצבת מבני המגורים הארעיים, הרשות תחייב את מקבל האישור לעמוד בדרישות הבאות:

גודל הקרוואן יהיה פונקציה של מספר העובדים שאושרו לחקלאי על ידי משרד החקלאות, על פי קריטריונים של משרד הכלכלה, כמפורט בתקנות עובדים זרים (איסור העסקה שלא כדין והבטחת תנאים הוגנים) (מגורים הולמים), התש"ס 2000.

התשלום עבור דמי שימוש בגין הצבת קרוואן ייגבה מראש לכל תקופת ההרשאה וייקבע בהתאם לטבלת מחירים שיערוך השמאי הממשלתי. להבטחת פינוי הקרוואנים מהמקרקעין ולמילוי שאר תנאי החלטה זו, תופקד ערבות בנקאית אוטונומית בסך 7,000 שקלים לקרוואן. תוקף הערבות יהיה עד חודשיים לאחר תום תקופת ההרשאה.

הכותב הוא יו"ר אגף קרקעות ואגודות שיתופיות ב"תנועת המושבים"

קרוואן למגורים. הגודל יהיה פונקציה של מספר העובדים שאושרו לחקלאי — צילום: פלאש 90

צמיגי שלומי בע"מ

Shlomi Tires Ltd

RÖSLER TYRE INNOVATORS

ZEUS TYRE FILLING

ברוכים הבאים לעולם של אל-תקר ליקוויפיל, באמצעות הוצאה קטנה ניתן לחסוך הוצאות גדולות ושעות עבודה שירדו לטמיון.

ליקוויפיל הינו מילוי אל תקר לסוגים שונים של כלים ממונעים חקלאיים והינו מיוצר בגרמניה ע"י תאגיד רוסלר אשר מתמחה בפתרונות לצמיגים כבר מעל ל-50 שנה.

חברת צמיגי שלומי בע"מ הינה משווקת ומפיצה את מילוי ליקוויפיל בישראל ומספקת ליווי ויעוץ אישי ומתן שירות לאחר הקניה.

ליקוויפיל הינו מילוי אל תקר המבוסס על סיבי-מיקרו וגומי, אשר עוצבו במיוחד כדי למנוע נקבים ודליפות בצמיגים של עגלות גולף, בובקט, מחפרונים, שופלים ועוד - בין אם מדובר בתקר קטן בעל דליפת אוויר נמוכה, ועד נקב בקוטר של 6 מ"מ. ליקוויפיל מעניק פתרון בטיחותי ופשוט למגוון רחב של עצמים חודרי צמיגים כגון חתיכות זכוכית, מתכת, ברגים ועוד. ליקוויפיל יספק עבורכם שקט נפשי, יחסוך הוצאות מיותרות וימנע אובדן שעות עבודה.

היתרונות של ליקוויפיל אל תקר:

- מונע איבוד לחץ ובריחת אוויר מהצמיג
- אוטם באופן מושלם את הצמיג על גביי החישוק (=ג'נט)
- בטיחותי, פשוט וקל לשימוש
- אינו רעיל, אינו דליק וידידותי לסביבה
- מגן על הדופן הפנימית במקרה והצמיג מתבלה כתוצאה מתהליך חימצון
- מניעת הוצאות מיותרות כאשר כלי העבודה מושבת, אין צורך בתיקוני צמיגים ובהחלפתם
- הגנה מלאה של מדרס הצמיג ושל הדפנות מפני תקרים
- מאריך את חיי הצמיג ושומר עליו

שיווק לכל חלקי הארץ

להזמנות : 04-6391019 | 052-6686258

www.alteker.co.il

כתובת לשליחת מאמרים: dror.maariv@gmail.com

תבוטל הפקעת מגרש ממשבצת אגודה שיתופית

מועצת עומר לא עשתה דבר במגרש שהפקיעה מהאגודה השיתופית המייסדת של היישוב ב-80', ובמשך 30 שנה לא הייתה מודעת להכללת המגרש בתכנית ההפקעה. השופט יוסף אלון: "אין מחלוקת שזכות החכירה לדורות של אגודה חקלאית שיתופית כמוה כזכות הקרובה מאוד לבעלות"

עו"ד דודו קוכמן

בית המשפט לעניינים מנהליים בבאר שבע קיבל את עתירתה של אגודת עומרים נגד הוועדה המקומית לתכנון ולבנייה בעומר והורה לבטל את הליכי הפקעתה של קרקע ולהשיבה למשבצת האגודה.

השטח שהופקע מעומרים, גודלו כאלף מטרים רבועים, נכלל בשטחים המיועדים להפקעה לפי תכנית מתאר משנת 1980. באוגוסט 2003, כ–23 שנים לאחר מכן, עומר רשמה אזהרה בעניין זה בספרי רשם המקרקעין, ורק ב–2012 פרסמה הודעה על הליך ההפקעה בילקוט הפרסומים.

בית המשפט המנהלי בבירת הנגב, בראשות נשיא בית המשפט המחוזי יוסף אלון, קיבל את העתירה לביטול ההפקעה בקבעו, כי לא רק שעומר לא עשתה דבר למימוש מטרת ההפקעה מאז שנת 1980, אלא עד שנת 2010, כ–30 שנה לאחר שאושרה תכנית המתאר, לא הייתה מודעת לעובדה שמגרש זה כלול בתכנית ההפקעה!

חברי האגודה, שהתיישבו ב–1949 בפאתי באר שבע – ביישוב עומרים, אשר הפך במהלך השנים ליישוב עומר שצמח והפך למועצה מקומית – מחזיקים עדיין במשבצת קרקע המעובדת על ידיהם, משבצת שהיא חלק מהשטח המוניציפלי של עומר.

בתכנית המתאר שאושרה ב–1980 נקבע, כי השטחים המיועדים לצורכי ציבור יופקעו על יד הוועדה המקומית, בהתאם לחוק התכנון והבנייה. המגרש הנדון נכלל בשטחים המיועדים להפקעה והוועדה המקומית פרסמה הודעה על כך בינואר 1984. רק בינואר 2012 פרסמה הוועדה המקומית הודעה ברשומות, שנים רבות לאחר אישור התכנית. כחיזוק לפסק הדין, בית המשפט מציין, כי מאז ועד מתן החלטתו לא עשתה עומר מאומה במגרש שבמחלוקת ולא ביצעה כל פעולה בשטחו.

לבית המשפט הגיעו הצדדים לאחר שהאגודה ביקשה להקים בשטח מרפאה של אחת מקופות החולים במקום צרכנייה ששימשה את האגודה ואת חבריה שנים רבות באזור המיועד לצורכי ציבור. רשות מקרקעי ישראל, שתמך ביוזמה בשלב ראשון, אף ביצע עם האגודה עסקה שבה שולמה לו תמורה בגין העסקה, ורק כשנוכח לדעת, כי המגרש מיועד להפקעה ביקש לחזור בו מהעסקה.

האגודה, שביקשה להשיב לידיה את המגרש, טענה כי הליכי ההפקעה היו פגומים והוועדה המקומית כלל לא הגדירה מהו הצורך הציבורי להפקעה, בניגוד לסמכות בחוק שניתנה לוועדה המקומית המפקיעה שטחים לצורכי ציבור. עוד מוסיפה האגודה לטעון, כי גם אם לא נפל פגם בהליכי ההפקעה, הרי שעומר זנחה את מטרתה, שכן לא עשתה דבר במשך 33 שנים.

לעומתם, עומר טענה לשיהוי וכן כי השטח נשוא העתירה הוחרג מהמשבצת על ידי רמ"י עוד בטרם ההפקעה ואין לאגודה מעמד בעתירה.

בית המשפט דוחה את טענות עומר ומקבל את טענות האגודה. בעניין השיהוי קובע בית המשפט, כי רק ב–2010 נודע לאגודה על הליך הפקעת השטח בשל חזרתו של המינהל מהעסקה, ובשנתיים שחלפו עד הגשת העתירה רואה בית המשפט כשיהוי "סובייקטיבי" ולא "אובייקטיבי", שכן שיהוי זה לא הוביל לפגיעה באינטרס הציבורי או לפגיעה בהליכי תכנון המגרש על ידי עומר. יתרה מכך, קובע השופט, גם עומר הופתעה שהמגרש הנידון נכלל בשטח ההפקעה ובתקופה זו התנהל גם משא ומתן בין האגודה ובין הרשות המקומית.

בית המשפט אינו מקבל את הטענה על החרגת המגרש מהמשבצת: "בעניין זה, מקובלת עליי תמונת הדברים והזכויות לגבי משבצת הקרקע של העותרת והסכמי החכירה שלה, כפי שאלו מתועדים, דבר דבור על אופנו".

בית המשפט מתבסס על פסיקה ענפה, שבה ניתח בית המשפט העליון אימתי תיחשב רשות מפקיעה כמי שלא מימשה את מטרת ההפקעה ואימתי יגיעו הדברים לכלל זניחת מטרת ההפקעה על ידי הרשות, שאז תושב הקרקע המופקעת לבעליה ותבוטל ההפקעה (פרשת מזובר).

מסקנתו של בית המשפט, כי "בנסיבות המיוחדות, והמעט מוזרות" נפל פגם מהותי, לא רק של אי מימוש או של זניחת מטרת ההפקעה, אלא של אי מודעות הרשות המפקיעה לעצם ההפקעה של המגרש הנידון. בית המשפט הורה לוועדה המקומית ולרשות המקומית לנקוט בכל הפעולות לביטול הפקעת המגרש.

בשולי הדברים, ראויים לציון דבריו של כבוד הנשיא: "אין מחלוקת שזכות החכירה לדורות של אגודה חקלאית שיתופית כמוה כזכות הקרובה מאוד לבעלות".

לא יוקמו צימרים בעין הבשור

בני זוג מהמושב הורשעו בבנייה ללא היתר והוטלו עליהם קנס כספי, צו איסור שימוש וצו הריסה. בית המשפט תמך בסירוב ועדת התכנון והבנייה לאשר תכנית להקים חדרי אירוח בלב שטח חקלאי

צילום: אפרים רוסב

בני זוג המתגוררים במושב עין הבשור החל משנות ה–90', הציגו בראשית שנות האלפיים בפני אסיפת החברים רעיון להקמת צימרים במושב, וזכו באישורם של החברים. מצוידים באישור, בשנת 2005 עסק הזוג בקידום מתן היתר בנייה במסגרת בקשה לשימוש חורג, וכעבור שנה אף החל בהקמת מבני האירוח. למרות שהיתר הבנייה בושש להגיע, בניית החאן נמשכה, ולכן בשנת 2008 הורשע הזוג בבנייה ללא היתר, והוטלו עליו קנס כספי, צו איסור שימוש וצו הריסה.

בשנת 2011 הגיש הזוג בקשה לשינוי ייעוד כתחליף לבקשה לשימוש חורג, אולם בקשה זו נדחתה על ידי הוועדה הסטטוטורית, אשר הציעה למושב שטח מרוכז ליזמות עסקית. בעקבות הדחייה, החליט הזוג לפנות לבית המשפט לעניינים מנהליים בבאר שבע על מנת שיורה לוועדות לשקול את החלטתן בשנית.

הזוג סבור, כי הוועדה הסטטוטורית לא התייחסה כלל או לא התייחסה במידה מספקת להסכמתו, לעידודו ולתכנונו של המושב להקים צימרים. לטענת הזוג, הדרישה לרכז צימרים באזור תעשייה אחד נוגדת את המהות של צימרים ולינה כפרית במושב. לכן, טוענים העותרים, ראוי שמליאת הוועדה המחוזית תיתן את דעתה על כך ותשוב ותשקול את העניין מחדש. הזוג מדגיש, כי השקיע בפרויקט שנות עמל רבות וכך גם את כל החסכונות מעבודתם בחינוך במשך עשרות שנים, בסך מיליון שקלים וחצי.

מנגד טוענת הוועדה, כי ההחלטה נמצאת במתחם הסבירות ולא נפל בה פגם המצדיק את התערבות בית המשפט. לטענתה, לא רק שהזוג בחר להפר את החוק בכך שבנה על קרקע חקלאית ללא היתר, אלא שהתכנית שהוגשה על ידם גם אינה עומדת בתנאים המאפשרים אישורה. הוועדה מדגישה, כי התכנית אינה מהווה "אטרקציה תיירותית", אשר לשמה התבקש שינוי הייעוד, שכן על פי נוהל משרד התיירות על המיזם להיות, בין השאר, תיירותי ייחודי, שאינו אכסניה, בעוד שתכניתם של הזוג היא הקמת מלון אירוח.

הוועדה מוסיפה וטוענת, כי תעסוקה "ייחודית" צריכה להיעשות תוך תכנון מרוכז, על בסיס יישובי–אזורי, תוך ראייה תכנונית כוללת של כלל המושב והימנעות מפגיעה בהמשך תפקודו החקלאי, אולם דבר זה לא נעשה כיאות במקרה דנן.

השופטת חני סלוטקי שישבה בדין מבהירה בהחלטתה, כי הוועדה הייתה רשאית ואף חייבת להביא במכלול שיקוליה את השיקול של אינטרס ההגנה על שלטון החוק ואת השיקול של מניעת עידוד עבריינות בנייה, לכן אין לה להתחשב בקיום המבנה על הקרקע כדי להכשיר אותו. ביהמ"ש מוסיף ומדגיש, כי הזוג החליט לבנות את המיזם על אף הכרתו בצורך באישור הרשויות להקמתו עוד בשנת 2003, ולכן אין לו להלין אלא על עצמו שבזבז כסף רב על המיזם וכבר ניזוק בהליך פלילי.

ביהמ"ש קובע, כי הזוג לא פנה לסעד משפטי בניקיון כפיים כפי שנדרש, ולכן רק מבחינה זו ראוי לדחות את תביעתו של הזוג. בנוסף, הזוג לא הוכיח, כי דרישת הוועדה לריכוז צימרים באזור תעשייה אחד במושב נוגדת את המהות של אירוח ולינה כפריים. סירוב הוועדה לאשר את התכנית בשל התכנון ליישמה בלב שטח חקלאי סבירה וראוי ואין מקום להתערב בהחלטה.

בית המשפט דוחה את התביעה ומטיל על בני הזוג תשלום הוצאות משפט בסך 3,000 שקלים.

עין הבשור. הזוג לא פנה לבית המשפט בניקיון כפיים. צילום: הידרו

מדרכים בנכר – שאו ברכה

"שנות טובות" ששלחו וקיבלו חיילות וחיילים ארץ-ישראליים בצבא הבריטי במלחמת העולם השנייה

ליקטה וכתבה: דפנה מאור, מושב רמות *

מאז 1923 קיים בנהלל בית ספר חקלאי לבנות. ביום, למדו הבנות חקלאות אצל חנה מייזל. בערב, הדפו – או קיבלו – את גלי המחזרים מקרב הבחורים של נהלל. יאיר, בן המושב, התיידד עם התלמידה אפרת. הייתה זו חברות תמימה בין שני צעירים, עד אשר בסוף 1942 התגייס יאיר לצבא הבריטי עם חבריו: עמוס שליין, עמוס ינאי ואברהם חבינסקי. בספטמבר 1943, ערב ראש השנה תש"ד, שלחה אפרת ליאיר כרטיס ברכה לצבא, הכי רומנטי שאפשר – ציור צבעוני של הכותל המערבי, לידו מודפס "שנה טובה ומאושרת", בכתב יד: "וכל טוב", וחתימה ביישנית, אפרת.

כעבור שנה, הייתה אפרת נועזת יותר. היא שלחה ליאיר כרטיס ברכה היישר לגדוד השלישי של הבריגדה. בצדו האחד, תצלום

<<<

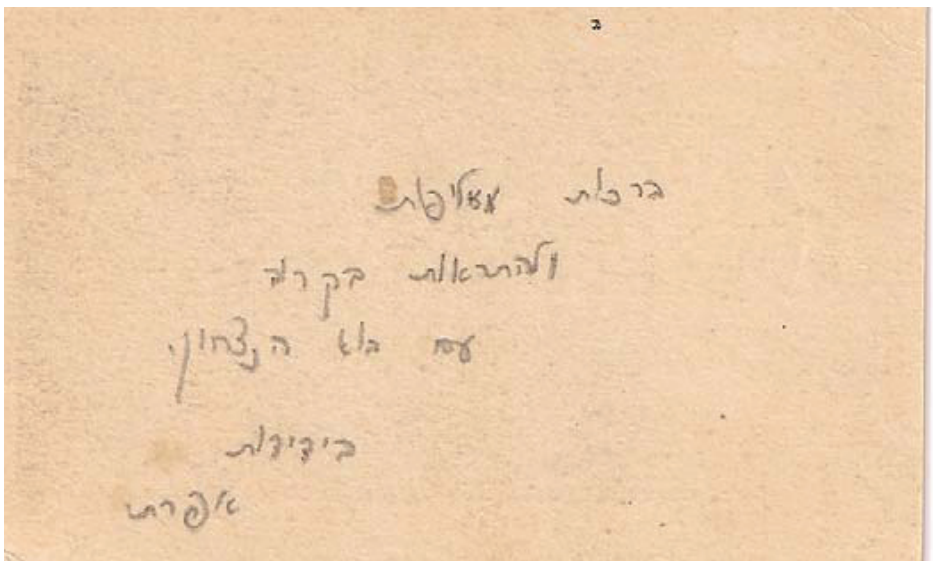

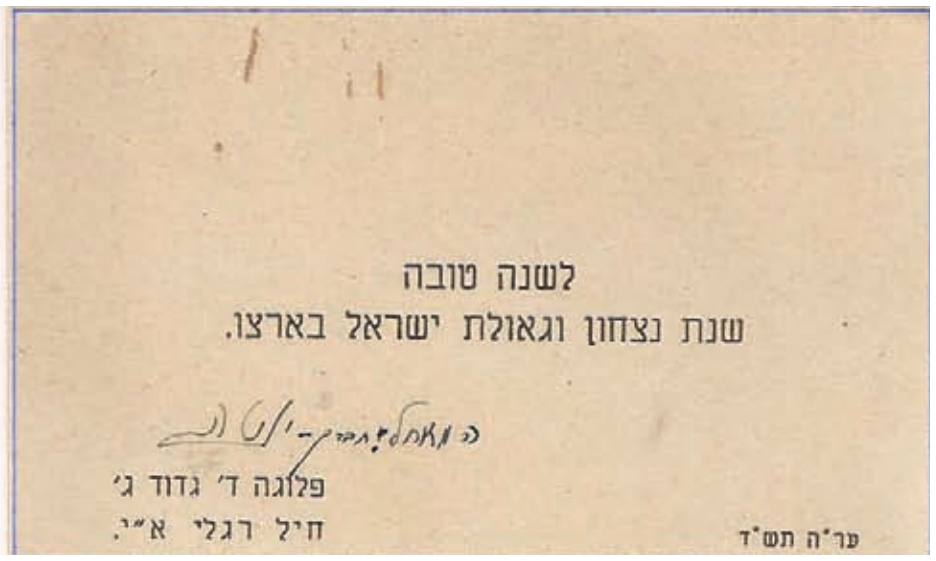

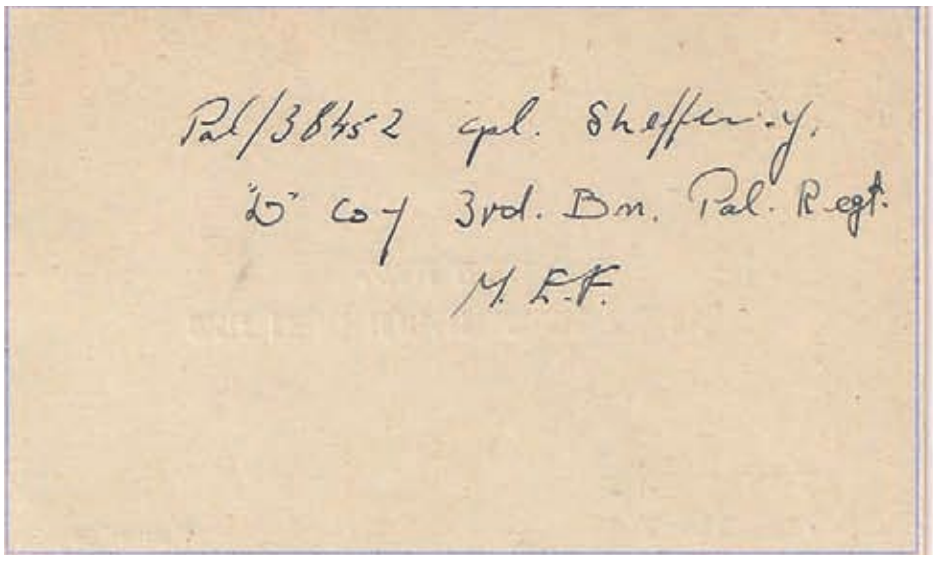

של שומר עברי המגן על יער הרצל. חדי העין יוכלו לראות שורת פועלים או נוטעים צועדת בבטחה בשטח. מאחור, אפרת הוסיפה בכתב יד מקסים ברכה אופטימית לימי המלחמה: "ברכות מאליפות ולהתראות בקרוב עם בוא הנצחון. בידידות, אפרת".

יוסף שפר, שנקרא בפי כל "יוטה", היה מבלה את חופשותיו אצל בני משפחתו, משפחת שפירא, בתל-עדשים. גבוה, נאה, ג'ינג'י, היה מטייל במושב ושורק שירים. ציפורה בת החמש-עשרה נפעמה מדמותו ומשריקותיו ולא הפסיקה לחשוב עליו. בין חופשה לחופשה חיכתה לבואו למושב.

בינואר 1943 התגייסה לצבא הבריטי, וחגגה את יום הולדתה השבעה עשר בטירונות. "יוטה" לא שכח אותה. גם הוא היה מגויס. בערה"ש תש"ד קיבלה ציפורה לבסיס הנהגות הארץ-ישראליות במצרים ברכת שנה טובה מהקורפורל שפר, פלוגה ד', גדוד ג', מהרג'ימנט של פלסטינה, חיל הרגלים של המזרח התיכון. הברכה מתאימה לתקופה (ספטמבר 1943): "שנת נצחון וגאולת ישראל בארצו".

כרטיס ברכה נוסף קיבלה מחבריה במושב, אלה שלא התגייסו לצבא הבריטי או לפלמ"ח, נשארו לעבוד וקראו לעצמם "פליטת הנוער של תל-עדשים". הם שלחו צילום של ילדים בעבודת השדה, למי שלא הבין מה הם עושים בבית. התמונה על כרטיס הברכה מראה את האידיאל של ילדי א"י בשנות ה-40'.

ובינתיים, בבסיס הטירונים בסרפנד התרחשו אירועים חשובים, מלבד האימונים. במחנה הטירוניות הייתה שרה קרסיק מנהלל ("קפה תמר") והיא הדמינה את הבנות ללכת לבקר את חבריה למושב במחנה הטירונים שבצד השני של הבסיס.

הלכו הבנות, בהנהגת שרה קרסיק, לבקר בצריף הארוך ובו טירונים רבים, כולל בני נהלל. כאשר שבו למחנה הבנות, הן לא שבו לבדן. ליווי של חיילים עבריים הצטרף. מאותו יום, נעשו החיילים ציפורה ויאיר זוג. איננו יודעים מה עלה בגורלו של "יוטה" שפר, אבל אפרת

<<<

עמוס ויאיר מנהלל. על הכתף-תג הבריגדה, מתחת לאף-תחילת השפם.

חי"ל

שנת גאולה
ותקומת המדינה העברית

מאחל

חטיבה יהודית לוחמת
אירופה ערה"ש תש"ו

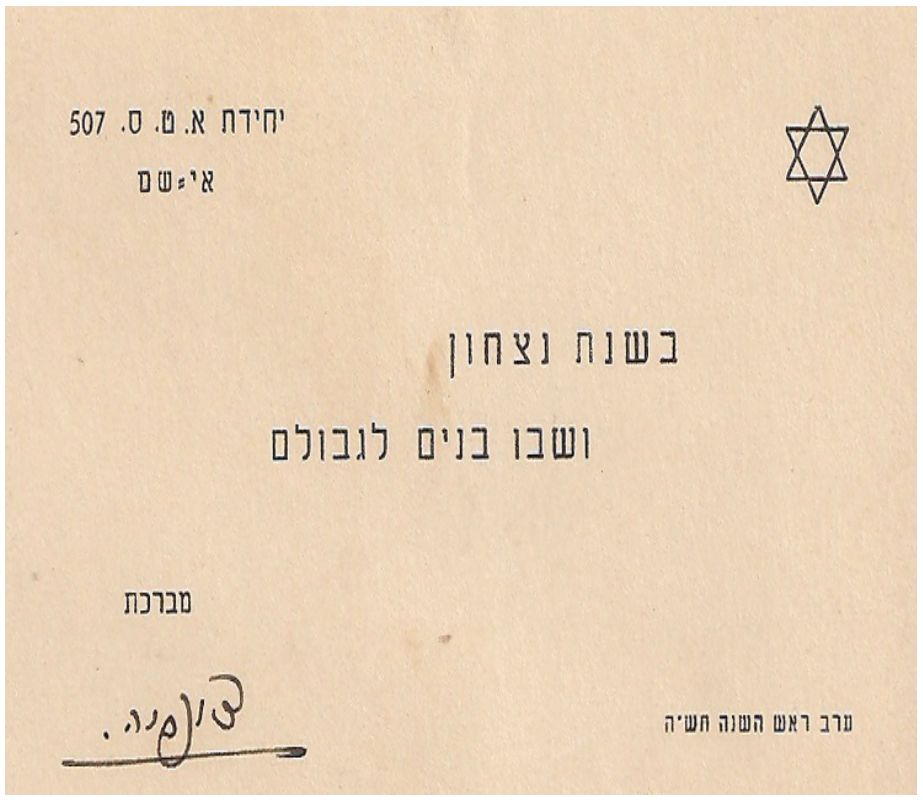

יחידת א. ט. ס. 507
אי=שם

בשנת נצחון
ושבו בנים לגבולם

מברכת

ערב ראש השנה תש"ה

אפרתי, שהייתה בוגרת בית ספר חקלאי ובת למשפחת גיסין מפתח תקווה, לא חיכתה הרבה. היא יצאה להתיישבות והצטרפה עם קבוצת חברות לקיבוץ גשר.

בספטמבר 1944, מבסיס מינה, ליד הפירמי־דות במצרים, שלחה ציפורה "שנה טובה" לחבר יאיר, שהיה עם הבריגדה באיטליה: "מדרכים בנכר – שאו ברכה" נכתב עליה. אכן, ברכה של נהגות הרחוקות מביתן.

כרטיס הברכה היה של "פלוגת הנהגות הא־רץ-ישראליות 513 א.ט.ס.", ראשי התיבות הם תעתיק עברי לאותיות שציינו את שמו של שירות הנשים בצבא הבריטי – A.T.S. (Auxiliary Territorial Service – חיל העזר לנשים). השירות התקיים בהתנדבות ברובו במלחמת העולם הראשונה, בין השנים 1917–1921, התחדש בספטמבר 38' ונמשך עד 49'.

שנה אחר כך, בערב ראש השנה תש"ו, קיב־לה ציפורה לבסיס במצרים את איגרת הברכה הרשמית של החטיבה היהודית הלוחמת: "שנת גאולה ותקומת המדינה העברית". זה היה בספטמבר 1945, ארבעה חודשים לאחר הניצ־חון על גרמניה הנאצית, וכבר חלמו על מדינה עברית.

שני כרטיסי ברכה נשלחו מפלוגת הנהגות 507 של ה-A.T.S. שישבה בעזה לפלוגה 513 במצרים. צופיה שלחה את ברכתה בספטמבר 44', ובה התקווה: "בשנת נצחון, ושבו בנים לגבולם". אולם הניצחון יגיע רק לאחר קרוב לשנה, והרבה בנים כבר לא ישובו לגבולם. צו־פיה הלל, חיילת עברייה, בתם של בעלי מפעל הצבעים "הלל", סיימה את חייה בבית הוריה בכפר האמנים עין הוד.

הברכה השנייה מפלוגה 507 בעזה נשלחה מהחיילת הדסה ברקוביץ-שפיר מכפר יחזקאל (נכדה של יחיאל ברקוביץ, ממתיישבי החורן וממייסדי המושבה יבנאל). הדסה הייתה ציונית וגם עסקה בענייני ה"הגנה". היה לה ויכוח קטן עם הקצינה מקנזי, האירית שפיקדה על פלו־גה 513. הדסה טענה שבפלוגת נהגות עבריות יש לשיר את "התקווה" לפני ההמנון הבריטי, בניגוד לדעתה של המייג'ור מקנזי. המפקדת פתרה את הבעיה של החיילת היותר-מדי-ציונית והגלתה אותה לעזה. לאחר הניצחון, הדסה שלחה לחברותיה במצרים ברכת שחרור ועלייה.

אסתר בן-שבת שירתה בפלוגה 522 של ה-

<<<

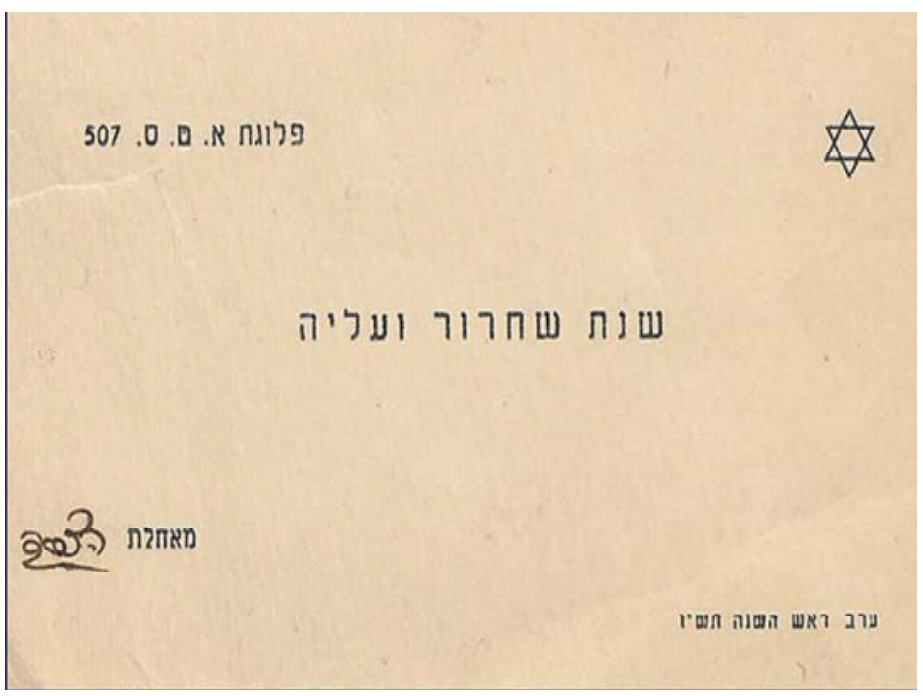

פלוגת א. ט. ס. 507

שנת שחרור ועליה

מאחלת

ערב ראש השנה תש"ו

הדסה יוצאת ל"גלות" בעזה. התעקשה על "התקווה".

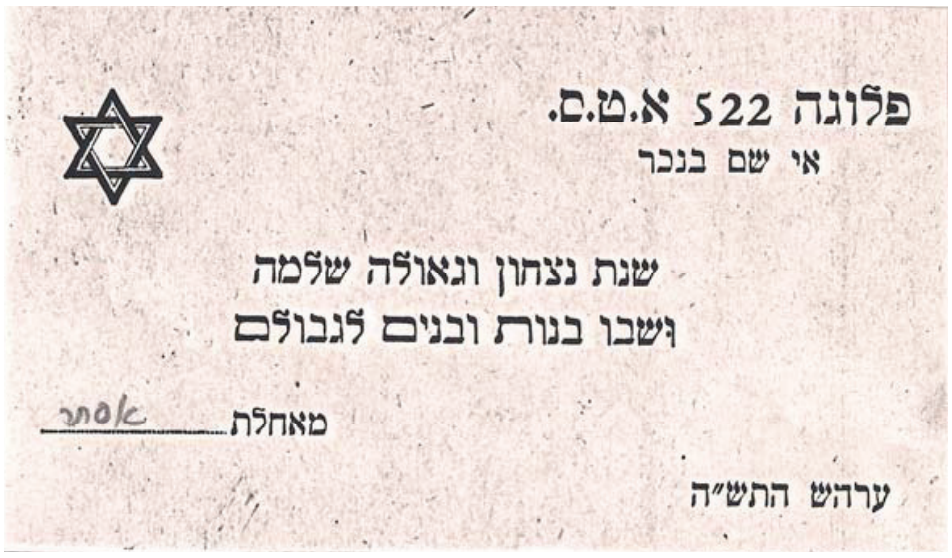

מימין אסתר, נצחיה שלישית במשקפיים, אחריה ציפורה עם "פיתה" על הראש ורותה מפנה למצלמה את הזרוע עם הסרט. לקראת שחרור

A.T.S. הם ישבו אי שם בנכר, בחולות תל אל-כביר. תחילה, ישנו החיילות באוהלים, נשמו חול ואכלו חול. אסתר (בעתיד אסתר ליאור) עבדה בתיקון חלקי מכוניות במוסך של חיל ההנדסה. החלק הטוב בשירות בתל אל-כביר היה הנסיעות שנמשכו כשעה לאיסמ־עיליה, לרחצה באגם המר, או לשירה במקהלה שארגן החייל הארץ-ישראלי מרדכי זעירא. כעבור שנה, הצליחה אסתר לקבל העברה לפ־לוגה 513 ולהיות אף היא נהגת משאית.

בראש השנה תש"ו קיבלו חלק מהחיילות חופשה בארץ. ציפורה קיבלה לביתה בתל-עדשים כרטיס ברכה של הפלוגה משתי חברות שנשארו בבסיס, נצחיה טואטי, ס"ט מירושלים (לאחר המלחמה נישאה ליגאל הרשקוביץ מעקרון) ורותה פליישר מבאר טוביה (בתו של השומר גרשון פליישר, לימים רותה עופר). רותה הייתה מהחיילות הבודדות שקיבלו סרט על השרוול, לאנס קורפורל! דרגה אחת מתחת לקורפורל (טוראי ראשון מתחת לרב טוראי).

בספטמבר 1946, ערה"ש תש"ז, כבר היו מרבית הנהגות משוחררות. בתחילה, שחררו את החיילות המבוגרות והנשואות, כמו הדסה שהתגייסה נשואה. הבסיס במינה פורק, הב־נות עברו לקהיר וגם תפקידן השתנה - נהגות אוטובוסים.

בקהיר היה מחנה גדול של חיל האוויר האמריקני. חלק מהבנות מצאו בשקם האמרי־קני משקפי שמש ואילו צפרירה מצאה חתן, חייל מארץ ישראל ששירת בצבא ארצות הברית. היא המשיכה בשירות הצבאי ולא־חר השחרור הם התיישבו בכפר חיטים. משם בירכה את חברותיה לפלוגה ב"שנת בשורות טובות" (היום צפרירה שוהם בקיבוץ רמת יו־חנן).

שנה טובה, שנת בשורות טובות.

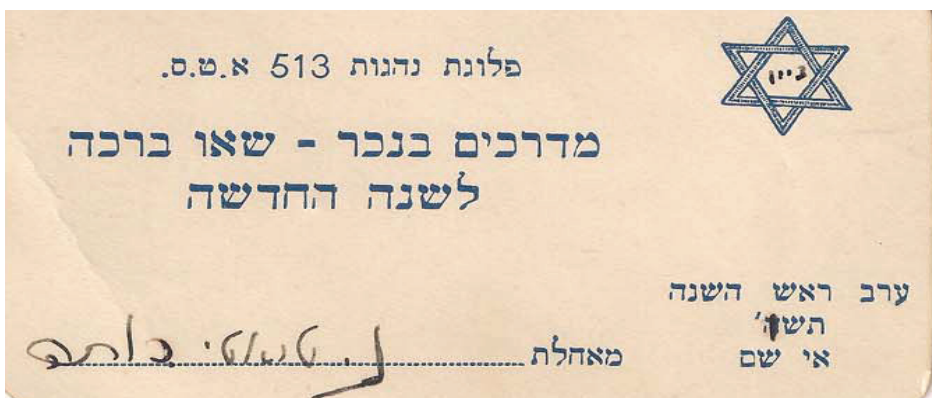

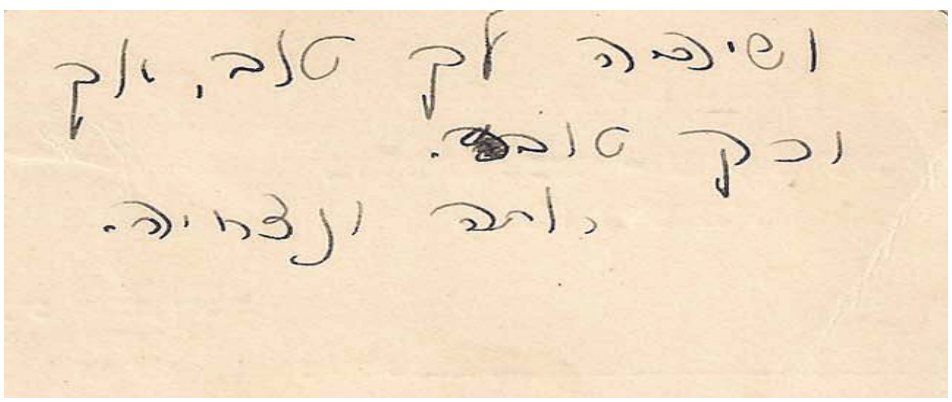

מסוק בלתי-מאויש ימאהה RMax.
מסוגל להרים 28 קילוגרם, ולרסס
במהירות שמגיעה עד 24 קמ"ש

הדבר הבא בהדברה?

שימוש במטוסים או במסוקים להדברה מהאוויר אינו תרופה לכל בעיה, אבל אולי המסוק הבלתי-מאויש של ימאהה - RMax, שמשיג תוצאות טובות בניסוי שנערך בימים אלה בארה"ב, יכול להיות פתרון טוב. המחיר, כ-86 אלף דולר(!), אינו ממש שווה לכל נפש, אך היתרונות רבים: נסיקה עד גובה 150 מטר, מרחק עבודה מהמפעיל כשני ק"מ, אפשרות לצלם את הגידולים, פיזור תרסיס באופן ממוקד. כל הנתונים שנאספו עד כה מראים שהוא יעיל יותר מכלי טיס מאוישים וגם מטרקטור או ממרסס ממונע

דני שטיינמן *

חוקרים באוניברסיטת דייויס בקליפורניה, ארצות הברית, בשיתוף מחלקת כלי הטיס הבלתי-מאוישים בחברה היפנית "ימאהה", בוחנים בימים אלו ניסוי בריסוס כרם באמצעות מסוק הנשלט מרחוק, מדגם RMax מתוצרת החברה. מטרת הניסויים היא בחינת התאמת שיטות הריסוס החקלאי היפני לחקלאות בארה"ב.

התיעוד הראשון להדברה מן האוויר מתייחס לניסוי שנערך בחסות צבא ארה"ב באוגוסט 1921. הצלחת אותו הניסוי בהדברת סוג של זחלי מזיק תרמה לשימוש שהפך למקובל בתחום, והוא שיטת הדברה אינטנסיבית ויעילה עד היום, אבל הדברה באמצעות מטוסים או מסוקים אינה תרופה לכל בעיה ולכל תנאי.

השיטה מתאימה במיוחד לאזורים מישוריים ונרחבים, שבהם מספר הייישובים, עמודי המתח הגבוה והעצים קטן ביחס לגודל השטח, וכאלה יש בצפון יבשת אמריקה. באזורים גבעתיים או הרריים יותר, או אלה המיושבים ביתר צפיפות, שיטת הדברה זו אינה מתאימה, גם אם התנאים אידיאליים מבחינת רוחות או לחות; פיזור כימיקלים רעילים עלול לפגוע בבני אדם והטיסה הנמוכה בתנאים טופוגרפיים שכאלו מסוכנת או אף בלתי-אפשרית.

אחד המקומות הכי פחות מתאימים לריסוס מן האוויר הוא, ללא ספק, יפן. טופוגרפיה הררית, בשילוב צפיפות אוכלוסין גבוהה ביותר, שפע יערות, בניינים גבוהים וחקלאות שרובה מחולקת לשטחים קטנים, הופכים את יפן למקום ממש לא-ידידותי להדברה מן האוויר. אבל יפן היא גם מדינה שבה הגיל הממוצע של האוכלוסייה עולה והיא הולכת ומזדקנת, ומכאן שיש פחות ופחות עובדים צעירים בחקלאות - בשדות ובמטעים. זו הסיבה

<<<

מסוק בלתי-מאויש מרסס כרם ניסיונית בקליפורניה.
קטן ביחס למסוקים רגילים, אך ענק בהשוואה
למסוקי שלט המשמשים כתחביב

שביפן יש זיקה חזקה מאוד למיכון ולאו־טומציה, עד כמה שאפשר, כעזרה וכתח־ליף לידיים עובדות שהולכות ונעלמות.

הרעיון להשתמש בכלי טיס בלתי-מאוישים להדברה מן האוויר נשמע מה־פכני עדיין וחדשני לאוזניים מערביות, אך ביפן אלו אינן חדשות כלל. מסוקים ללא טייס (מל"ט) מרססים ביפן מן הא־וויר מזה יותר מ-20 שנה, משרד החקל־אות היפני החל לדחוף את יישום הרעיון כבר במהלך שנות ה-80'.

ב-1991, כבר החלו במדינת השמש העולה להשתמש במסוקים זעירים ללא טייס למטרות ריסוס שדות אורז באופן תדיר, וכיום מל"טים גדולים יותר כבר אחראים לריסוס 40% מסך גידולי האו־רז במדינה. יותר ויותר גידולים עוברים לריסוסים באמצעות מסוקים בלתי-מאוישים, בהם שורשי לוטוס, פולי סויה, חיטה, גזר, ערמונים ועוד.

אחד השחקנים המרכזיים בהדברה הא־ווירית ביפן, ועתה גם בניסוי שנערך באוניברסיטת דייויס בקליפורניה, הוא הימאהה RMax. נשלט בידי מפעיל הנמצא על הקרקע, המסוק הקטן - ביחס למסוקים רגילים, אך ענק בהשוואה למ־סוקי שלט המשמשים כתחביב - מסוגל להרים מטען שמשקלו עד 28 קילוגרם, ומערכת ריסוס המאפשרת לו לרסס במהירות שמגיעה עד 24 קילומטר בשעה.

אורך מוטת הרוטור שלו הוא 311 סנטי־מטר, אורכו הכולל הוא 363 ס"מ, גובהו 122 ס"מ מן הקרקע ומשקלו 95 ק"ג, ולכן הוא כלי מאסיבי הדורש כוח בהתאם: מנוע דו-בוכנתי דו-פעימתי מקורר באמצעות מים בנפח 246 סמ"ק, עם מתנע חשמלי המייצר 21 כוחות סוס, משמש כיחי־דת כוח. אליו מחובר מכל דלק בנפח 11 ליטרים המאפשר טיסה הנמשכת כשעה וחצי בממוצע, במהירויות עבודה שבין 15 קמ"ש ל-20 קמ"ש.

הגובה המרבי שמותר לכלי הטיס לנסוק אליו, על פי החוק ביפן, הוא 150 מטר וטווח העבודה מן המפעיל הוא כשני קילומטרים. המסוק מצויד במערכת חי־רום האמורה להחזירו לבסיסו באופן או־טומטי, כאשר משהו משתבש או כאשר הקשר עם המפעיל נותק.

ימאהה החלה בפיתוח מסוק לצרכים חקלאיים כבר ב-1983, לאחר הזמנה ממשרד החקלאות היפני. הדגם המסחרי הראשון הושק והחל להימכר ב-1992, ה-RMax הושק ב-1997 וממנו נמכרו ביפן כ-2,500 עותקים. כיום, הוא שולט ביותר מ-75% מהשוק.

בקליפורניה, מתברר, יש תנאי חקל־אות הדומים לא פעם לאלו של יפן; אזו־רים נרחבים משלבים שטחים חקלאיים קטנים יחסית עם יישובים המפוזרים בצפיפות וטופוגרפיה שאינה שטוחה. זו הסיבה שבאוניברסיטת דייויס החלו כבר בנובמבר 2011 לבדוק התאמת שיטות הדברה מן האוויר באמצעות כלי טיס בלתי-מאוישים, ב"שיטה היפנית" - על פיה נעלמות הסכנות הנלוות לטיסה נמוכה, יחד עם שימוש מדויק ויעיל יותר של הדברה, חיסכון בעלויות כתוצאה מצורך מועט יותר בזמן, בכלים ובכוח אדם לביצוע אותה עבודה.

אחד המקומות הכי פחות מתאימים לריסוס מן האוויר הוא, ללא ספק, יפן... אבל יפן היא גם מדינה שבה הגיל הממוצע של האוכלוסייה עולה והיא הולכת ומזדקנת, ומכאן שיש פחות ופחות עובדים צעירים בחקלאות - בשדות ובמטעים. זו הסיבה שביפן יש זיקה חזקה מאוד למיכון ולאוטומציה, עד כמה שאפשר, כעזרה וכתחליף לידיים עובדות שהולכות ונעלמות

20 שנות ניסיון

מסוק RMax של ימאהה הוא סיפור הצלחה ביפן ולגביו הצטברו כבר שני עשורים של מידע וסטטיסטיקות. הני־סוי באוניברסיטת דייויס כולל, בשלב זה, ריסוס כרם ענבים באמצעות המסוק. החוקרים פיזרו ברחבי הכרם - על השי־חים עצמם ומסביב - דפי נייר סופג מיוחד שבאמצעותו אפשר לאסוף נתונים מדויקים על כמות חומר הריסוס שהגיע לצמח, הפיזור, דיוק הפגיעה ועוד.

<<<

כל הנתונים נאספים בתוכנת מחשב לצורך חישובים ויצירת סטטיסטיקות, תוצאות הביניים של הניסוי מלמדות כבר עתה שריסוס באמצעות המסוק הקטן יעיל במיוחד, מדויק ובטוח – הן בהשוו־אה לריסוס בכל כלי טיס מאויש אחר, וחשוב עוד יותר: גם בהשוואה לריסוס באמצעות טרקטור או מרסס ממונע.

מתברר, כי היכולת לטוס נמוך וקרוב לגידולים ללא סיכון (הרי כלי הטיס קטן יחסית, וללא טייס שעלול להיפגע במסוק "רגיל"), בצירוף השפעת ערבול ודחיסת האוויר שמייצר להב המסוק, הופכים את פיזור התרסיס למושלם ולממוקד יחסית.

בניסוי נבחנת גם היכולת של המסוק הקטן לצלם מקרוב. צילומי הגפנים מבוצעים באמצעות מצלמות עם הפר־דה גבוהה וממרחק קטן יחסית, וכך לומד החקלאי לא מעט על מצב הפרי – גודלו, צבעו, רמת הבשלות, וכמובן רואה סי־מנים ראשונים למגוון מחלות שעלולות לתקוף את הכרם – הכול מבלי צורך להגיע פיזית אל הכרם.

תוצאות הביניים של הניסוי כבר פור־סמו, והן גורמות לאנשי המחקר לחשוב, כי בשימוש בשיטה היפנית להדברה, קרי באמצעות המסוק הבלתי–מאויש, יש לא מעט יתרונות, ונראה כי על חקלאי אמ־ריקה, לפחות מי מהם החיים בהרים או בקרבתם, או אלה המגדלים בשטחים קטנים יחסית ובקרבת יישוב, בהחלט לשקול לאמץ אותה.

אולם למרות תוצאות הניסוי החיוב־יות, יש עדיין כמה בעיות בדרך לאימוץ RMax כאמצעי ההדברה והריסוס המו־עדף על חקלאי קליפורניה ומקומות נוס־פים בארה"ב או מחוץ ליפן. אחת הבעיות הגדולות היא המחיר, שאינו ממש שווה לכל נפש: דגם בסיסי בגרסה המיועדת להדברה עולה כ–86 אלף דולר(!). נכון שהמחיר הגיוני ואף אטרקטיבי, יחסית לאמצעי הדברה מוכרים, אם יהפוך לכלי משותף או מופעל בידי קבלן במגוון את־רים, אך הסכום גבוה מאוד עדיין עבור משהו שבשנייה אחת של חוסר תשו־מת לב או תקלה, הוא מתרסק ומתפרק לשברים חסרי תקומה על הקרקע.

כרגע יש בעיה נוספת, המונעת הטסה של כלי כזה בארה"ב באופן חופשי. המל"ט מורשה לטוס רק במקומות מוג־דרים ומאושרים עלי ידי רשויות התעופה האמריקניות ותוך מגבלות רבות: מרחק מיישוב ומשדה תעופה, התרעה של 48 שעות לפני כל המראה, טיסה עד גובה שישה מטרים, הכרזה על כל השטח שבו הוא טס כ"אתר לנחיתת חירום", על כל המשתמע מכך, ועוד. בשנת 2015 החו־קים אמורים להשתנות ולאפשר שימוש פשוט ונוח יותר במסוק בלתי–מאויש לצורך הדברה, אך עד אז – למעט גופים מורשים כמו אוניברסיטת דייויס – יהיה זה בלתי–ישים, הלכה למעשה.

חוקרי האוניברסיטה ירחיבו בקרוב את הניסוי לאתרים נוספים בקליפורניה, שבהם מגודלים גידולים אחרים מענ־בים. במקביל, נבחנות דרכים להסדרת השימוש במסוק שכזה לצורך הדברה מול הרשויות בארה"ב. לא רק אנשי האקדמיה מאמינים בדרך הזו: יותר ויותר חקלאים ומומחים בתחום מאמינים שהדברה תי־עשה בצורה הנכונה ביותר מן האוויר – לבטח, כאשר השטחים המודברים קטנים עד בינוניים ונמצאים באזורים שבהם מטוס או מסוק בגודל מלא אינם יכולים לבצע את המשימה.

הכותב, איש תקשורת מזה כ–20 שנה, כתב וערך במגזינים בתחום הרכב. בעליו של אתר החדשות לחקלאים www.agrinews.co.il

חוקר מאוניברסיטת דייויס לוקח דגימות נייר מהכרם. לבחינת יעילות הריסוס באמצעות המל"ט

אנשי האשכולות

חיה סמילנסקי על סוכת השומרה בכרם. מתנה לזאביק, בעלה, שהוצבה ב"בית השני" של בני הזוג

מקס הרצברג מסתריה עלה לארץ מצרפת כדי לטעת כרם ולהקים יקב; שאול ואורן חביביאן מזרחיה רוצים לייסד את המרכז להנחלת תרבות היין באזור הדרום; מרדכי מילס מכרם בן זמרה חש אור מיוחד המלווה אותו בעבודתו באהבה ובמסירות שהוא מעניק לגפניו; חיה סמילנסקי ממישר הציבה סוכת שומרה בכרם המשפחתי כמתנה לבעלה האהוב, ליום הולדתו. הרבה אהבה יש ביינים לזמורות ולאשכולות, לכרמים ולדם הענבים הנאגר ומתיישן בחביות. אבל אין טוב בלי רע - טיפות של ביורוקרטיה ויחס נוקשה של הרשויות נמסכות לגביע המלא בנוזל המשכר ופוגמות בארומה שלו

כתבה וצילמה: חני סולומון *

מה מניע מושבניק לטעת כרם ענבים ולהקים יקב ביתי? אהבתו ליין, הרצון להוכיח שהיינות הישראליים טובים כמו יינות טוסקנה באיטליה או בורדו בצרפת? האם זה ניסיון להשתלב במגמה שהתבססה בארץ בשנים האחרונות, או עיסוק לזמן הפנסיה של חקלאים ותיקים? תהיה אשר תהיה הסיבה, היינים בישראל נהנים מפירות עמלם, המשמח לבב אנוש, ועסוקים בטיפוח הגפנים ובהכנת יין על פי מיטב הידע והניסיון, לאורך כל השנה.

בשנים האחרונות, להנאה ולאהבה לכרם וליין של המגדלים מתלוות טענות כלפי הרשויות במדינה – המועצות האזוריות, על שיעור המסים שיש לשלם, רשות מקרקעי ישראל (רמ"י), שהחלטת המועצה שלה קבעה שהיקבים הם מפעל תעשייה, ומשרד החקלאות, שנדרש לפעול למען המגדלים. סיפוריהם של האנשים שמאחורי היין.

"זה נחשב בעיניהם תעשייה?!"

ד"ר מקס הרצברג (73) מ"יקב הרצברג" במושב סתריה, הסמוך לרמלה, הוא טכנו־לוג מזון במקצועו, ששימש בזמנו כיושב ראש ועדת הביוטכנולוגים בארץ. בתחילת הריאיון, מציג ד"ר הרצברג את סיפור חייו האישי.

כבעל משפחה, שעלה לארץ מצרפת בשנת 1968 ממניעים ציוניים ועם המון צי־פיות ותקווה לחיים חדשים ובעלי משמעות, הוא מתפלא: מדוע הרשויות מתייחסות להקמת יקב ביתי משפחתי כאל עסק תעשייתי במושב? במקרה שלו, היקב מייצר כ–6,000 בקבוקים בשנה, והוא שואל: זה נחשב בעיניהם תעשייה?!

"אנחנו לא מתפרנסים או מתעשרים מייצור היין, אנו אוהבים לעשות יין, מתוך הנאה ותחביב. הגענו מצרפת, כי רצינו להגשים חלום, להקים בארץ יקב ביתי. רכשנו משק במושב סתריה על מדרון מתון, ומשם שמו של אחד מהיינות שלנו, 'קוטו דה סתריה'.

<<<

"התברר לנו, שהאזור הזה היה בעבר הרחוק אזור הנטוע כרמים. לעתים, ניתן עדיין למצוא גפנים עתיקות, הפזורות בשדות הסמוכים. תארו לעצמכם, איזו הרגשה נהדרת זו לטעת כרם, ובכך להרגיש שאנו בעצם ממשיכים מסורת ארוכת שנים של גידולי גפנים וכמובן, להפיק מהענבים מבחר יינות".

יד ימינו של הרצברג הוא בנו יואל (49), אחד משלושת ילדיו שבחר לעבוד עם אביו ביקב, קולנוען במקצועו. האב, למרות היותו פנסיונר, מנהל את היקב ואחראי על כל התהליך, מיינות עד השיווק, ואילו הבן אחראי על העיצוב, על המיתוג ועל אינטרנט. האב ובנו עובדים לבדם במשך השנה עד שהם נזקקים לעזרה. יואל: "בעונה הבוערת, שהיא לרוב עונת הבציר, כל בני המשפחה והחברים מתגייסים לעזור לעבודת הבציר, מאחר ואנחנו לא מכניסים למשק עובדים זרים, אנחנו יקב כשר".

מקס הרצברג: "התחלנו בשנת 2005 עם כרם שחכרנו במושב רמות מאיר. על כרם זה למדנו והתנסינו לאחר שלמדנו יינות ב'יקב שורק', במושב טל שחר. במקביל, כבר נטענו את הגפנים שלנו מהזנים מרלו, קברנה סוביניון ומלבק בשטח של שמונה דונמים בחלקה א', ליד הבית.

"הבציר הראשון בכרם שלנו הניב 300 בקבוקים, אחריו יצרנו כ–1,200 בקבוקים וכיום אנו מגיעים ל–6,000 בקבוקים לשנה. איננו רוצים לגדול, אלא להישאר יקב בוטיק משפחתי ואיכותי".

ההרצברגים אומרים שהם משתדלים מאוד להיות אקולוגיים: "אדמת הכרם חולית ובעומק היא הופכת לאדמת חמרה עשירה, המאפשרת לשורשים אחיזה טובה. אנחנו ממעטים להשתמש בחומרי הדברה קונבנציונליים ומעדיפים שימוש בפרומונים ובחומרים טבעיים.

"במשך כארבע פעמים בשנה אנו פותחים את המשק לחגיגות השקה, הכוללת: סיור והסבר בכרם וביקב, המלווים בהרצאות, בהדגמות ובטעימות יין, כי יין עושים באהבה. לצערנו, במשרד החקלאות לא מכירים בגידול הגפנים ובהפקת יין כגידול חקלאי. המועצה האזורית שלנו, גזר, מכירה בנו כעסק תעשייתי ומאלצת אותנו לשלם מסי ארנונה גבוהים עבור מבנה היקב שלנו, שהוא בעצם מחסן לול ישן. כמי שעלה לארץ ממניעים ציוניים והגשים את חלומו בהקמת יקב, נקודה זו היא אכזבה גדולה בשבילנו. האם מעוניינים שנסגור את הכרם?".

"לא מגיע לנו לקבל פועלים זרים"

כמה דקות נסיעה דרומה מסתריה נמצא "יקב מרשה", במושב זרחיה, סמוך לניר בנים. "מרשה" הוא יקב משפחתי כשר, הנמנה עם היקבים החלוציים באזור מועצת שפיר. בעליו, חביביאן שאול ובנו אורן, התעקשו לטעת גפנים בשטח שנאמר עליו שאינו מתאים בתנאיו לגידול ענבים.

שאול חביביאן (61), חקלאי ומורה במקצועו, עבר דרך ארוכה עד שהגיע לגידול ענבי יין: "הגעתי למושב בגיל חודשיים עם הוריי, שעלו לארץ מאיראן, כך שאני מחובר למושב בכל נימי נפשי. לאחר נישואיי בשנת 1983 רכשנו משק בזרחיה וטיפחנו גידולים כמטעי אפרסקים, תפוחים והדרים, במקביל לעבודתי כמורה".

האזור היה ידוע כמעוז גידולי האפרסקים, אך עם הזמן היה צורך לעקרם. אצל משפחת חביביאן עלו מחשבות והם שקלו הצעות שונות – מה לטעת בשטח שהתפנה? באותן שנים, צצו מספר יקבים כפריים ברחבי הארץ, הישראלים גילו את תרבות היין, "לכן החלטנו במשפחה להצטרף למעגל מגדלי ענבי היין", מספר שאול, "ולצאת לדרך עם נטיעת כרם ענבים. הפצירו בנו, אמרו שאין סיכוי שנצליח בגידול, כי האדמה והאקלים אינם מתאימים באזור זה לגידול גפנים. למרות הכול, נטענו את שתילי הגפן הראשונים בשנת 2005.

"אורן בני נדבק בחיידק היין וסחף אותנו בגדול. בשנת 2009 היה הבציר הראשון ובשנת 2010 הגיע לטעום את היין המומחה והיינן, איתי להט. הוא נתן את ברכתו, ומאז אנו מייצרים יין. הגענו כבר ל–4,000 בקבוקים בשנה. אולי כשאצא לפנסיה, אקדיש יותר זמן ליקב ולמרכז המבקרים".

אורן חביביאן (35), מהנדס אזרחי, מנהל פרויקטים בבנייה: "המעניין בתחום שהתעקשנו על נטיעת הכרם, מבלי לדעת שדווקא בשנים האחרונות מצאו כאן באקראי ממצאים ארכיאולוגיים, שהצביעו על הימצאות גתות יין שהיו כאן בתקופות קדומות. זה היה בשבילנו אות משמים שאכן אנחנו בדרך הנכונה.

"יצאתי ללמוד יינות ביקב שורק במושב טל שחר, במשך כשנתיים. בתחילה, נטענו שישה דונם של ארבעה זנים שונים: קברנה סוביניון, מרלו, סירה ופינו-

<<<

שלושה דורות של משפחת חביביאן בכרם. אין תשתית תיירותית

מקס הרצברג ביקב. האם מעוניינים שנסגור את הכרם?"

מרדכי מילס עם התוצרת המבוקבקת. "מאז ומתמיד יש למגדלי הענבים חלום – להפיק יין מהגפנים שמגדלים"

טאז'. זן ענבי היין פינוטאז' פחות נפוץ בכרמים ברחבי הארץ וכאן אצלנו, בכרם הדרומי, הוא התגלה כסיפור הצלחה. כך שיש גילויים המגיעים תוך כדי התהליך, ואולי הם רק לבנה בדרך?".

האב והבן חולקים את העבודה ביניהם: שאול אחראי על כל העיבודים החקל־אים בכרם ואורן הוא היינן, האחראי על כל תהליך ייצור היין ועל שיווקו. "הח־לטנו לקרוא ליקב 'יקב מָרֵשָׁה' על שם התל הסמוך. זו הייתה אחת מערי יהודה בתקופת הבית הראשון. מאז, המקום עבר גלגולים נוספים. חשוב היה לנו להיות מחוברים לאזור, לכן הקפדנו לתת שמות ליינות בהתאם".

השניים מובילים אותי ליקב (ילדיו של אורן, אביב ויפתח, מלווים אותנו), שם מסודרים על המדפים בקבוקי יינות על פי סוגיהם: "נחל גוברין" (פינוטאז' וסירה), "תל מרשה" (ממסך בין הזנים: קברנה סוביניון, מרלו וסירה). על הב־קבוקים אני רואה ציור של "עוף החול", ובשמו הלועזי, "פניקס". משהו בציפור הזו תפס אותם. היא מוזכרת במדרש רבא (פרשה י"ט) בשם "חול" ונכתב עליה, שהיא חיה כאלף שנים. בסופן, היא נש־רפת בלהבות, אבל מתחילה מחזור חיים חדש כשהיא קמה מאפרה.

לצד היקב פועל מרכז מבקרים, שהאב והבן רוצים להפוך למרכז אזורי להנחלת תרבות היין, ושניהם חולקים מבנה לול ישן ששופץ והוכן לקליטת עשרות אנ־שים. גם משפחת חביאן סובלת מבע־יות הנובעות מהבחירה בענף היין: "מאחר והעסק שלנו קטן יחסית, לא מגיע לנו לקבל פועלים זרים. כמו כן, אין תשתית תיירותית כפלטפורמה, בתחום המועצה האזורית שפיר. פונים אלינו ומציעים שנהיה אחת התחנות בעסקת חבילה תיירותית למספר אתרים אטרקטיביים באזור וזה בעייתי, כי קיימות מעט מאוד יוזמות תיירותיות עד כה".

"אנו לא יכולים להפוך לכרם אורגני לחלוטין"

"קראנו ליקב 'אור–גני' מתוך האור האלוהי המאיר על משפחתנו ועל חלקו־תינו החקלאיות", מסביר מרדכי מילס (51) את פשר השם שבחרו ליקב. הוא מוסיף, שאותו אור מיוחד מאיר אותו בבוקר ומלווה אותו לעבודה באהבה ובמסירות שהוא מעניק לכל חלק מגי־דוליו החקלאיים, ובעיקר לגידולי הגפן, עד הפיכתם ליין.

משפחת מילס ממושב כרם בן זמרה, הידוע בכרמיו וביקביו, הצטרפה אל חוג יוצרי היין רק בשנתיים האחרונות. מרדכי, חקלאי ועובד המועצה באחזקת הגנים, מספר: "נולדתי במושב, דור שני למייסדים שהגיעו לארץ כעולים חדשים ממרוקו. במשק יש לנו כ–30 דונם, בהם אנו מגדלים נשירים, דובדבנים וגפנים. על מחצית השטח נטועות גפנים מהזנים: קברנה סוביניון, סוביניון בלאן, מרלו וקברנה פראנק. הגידולים השונים מחו־לקים לאזורי גידול שונים, עיקר הגפנים גדלות על ההר, באדמת בזלת בגובה 840 מטר".

רוב העבודה מתבצעת בידי מרדכי, אך בזמן הבציר והטיפול הירוק הוא נעזר בפועלים, בנוסף לבני המשפחה. "מאז ומתמיד יש למגדלי הענבים חלום – לה־פיק יין מהגפנים שמגדלים. לפני כשנ־תיים התחלנו לייצר יין. היקב שלנו כשר ומייצר כ–600 בקבוקים בשנה. בנוסף, אנו מפיקים גם ליקרים מהדובדבנים הגדלים בשטח של חמישה דונם".

בדרך כלל, השם שבוחרים לתת לעסק מחייב ומראה על כוונת המייסד, אבל נראה שלמשפחת מילס יש קושי שאי־נו תלוי בהם עמו הם צריכים להתמודד: "חשוב לנו מאוד לשמור שהגידולים יהיו כמה שיותר אקולוגיים וירוקים וחלק מהחומרים שבהם אנו משתמשים הם בהחלט אורגניים, אך לצערנו, קיימים מעט חומרים כימיקליים, שעדיין לא מצאנו להם תחליפים אורגניים.

"בינתיים, אנו לא יכולים להפוך לכרם אורגני לחלוטין, מכיוון שרוב כרמי הא־זור לא משתמשים בחומריים אורגניים ובנוסף, הם נעזרים בריסוס אווירי, שהוא כימי ביסודו, והחומרים מגיעים גם לח־לקות הלא–מרוססות".

"אפשר לחשוב, על איזה היקף עסק מדובר?!"

חיה סמילנסקי, ממושב מישר הסמוך לעיר גדרה, היא יוצרת ותיקה המגדלת גפנים ממבחר זנים ביקב הנושא את שם הכפר. היא אישה פעילה וחרוצה, שמש־קיעה שעות רבות בעבודה בכרם, ללא עזרת פועלים. בעלה ושותפה לחיים ול־ענבים, דוקטור זאב ("זאביק") סמילנס־קי, הוא מתמטיקאי. בשבועות אלו נאלץ לצאת לכנס מקצועי בארצות הברית וחיה לא יכלה להצטרף אליו, למרות הפצרותיו החוזרות ונשנות. "איך אני יכולה לצאת, כשיש כל כך הרבה עבו־דה בכרם? אין מי שיעשה את העבודה במקומי".

הכורח להישאר במשק ולעבוד בו בזמן שבן זוגה שוהה הרחק ממנה, ביבשת אחרת, מצית בחיה להבה: "אני רוצה להביא לידיעת שר החקלאות החדש, יאיר שמיר, את האבסורד שבו אנו נת־קלים מטעם המוסדות המעורבים, מאחר ואנו מוגדרים כעסק מסחרי–תעשייתי.

"בגין ההגדרה שקבע המינהל, אנו נד־רשים לשלם מסי ארנונה גבוהים, ובהח־לט לא מוצדקים. המועצה האזורית גד־רות, אליה אנו משויכים, דורשת מאתנו לשלם מסי ארנונה כעסק בתעריף גבוה עבור מבנה היקב שלנו, שהיה בעבר מחסן לול ישן. כשהתשלום לא משולם במועד, מקבלים גם קנסות. אפשר לח־שוב, על איזה היקף עסק מדובר?!".

חיה מצביעה על תופעה המשותפת לרבים מהיינים ביקבים המשפחתיים ברחבי הארץ, שמתלוננים לדבריה על הקשיים שנערמים בדרכם. חיה סבו־רה שהפקת יין במשק חקלאי, במבנה קיים ששופץ – רפת, לול, מחסן – גם היא עשייה חקלאית. למרות פניותיהם, לצערם לא השתנה דבר ביחס הרשויות אל היקב.

פגשתי את סמילנסקי הנמרצת במקום הטבעי לה, בכרם, כשזמרה את הצמי־חה הצעירה בגפנים. בשבועות האחרו־נים, היא עובדת משעות אחר הצהריים עד רדת החשכה כמעט ובשעות הבוקר המוקדמות, כמובן.

הכרם הוא "בית שני" לה ולבעלה. שניהם מכורים ליינות, עוד מהתקו־פה המוקדמת להיכרותם, בשבילם זה הגשמת חלום: לגדל גפנים וליצר יין. "בשנים האחרונות אנו מייצרים 7,000 בקבוקי יין בשנה מזנים שונים, מכרם המשתרע על שטח של 12 דונם", היא מתגאה, אך מיד מוסיפה: "ההוצאות גדו־

<<<

תגובות הרשויות

מדוע יקב ביתי מוגדר "תעשייה"?

ברמ"י מכירים את הבעיה שגורמת ליקבים לשלם מסים גבוהים יותר וממתינים להחלטת המועצה, במשרד החקלאות פועלים לשינוי המעמד, בגזר אומרים שהחיוב עלול להיות יקר יותר, בגדרות שותקים

פנינו לרשויות שאליהן מפנים הכורמים והיינים את טענותיהם. ברשות מקרקעי ישראל ענו מיד, גם במשרד החקלאות ופיתוח הכפר הזדרזו להשיב. מיישובי גדרות רצו לברר עמנו דבר ונענו מיד, אבל לא התקבלה תגובתם עד שעת סגירת הגיליון.

מי שהגיבו לא שללו על הסף את האפשרות לעזור לבעלי היקבים, אבל נראה שהשינוי רחוק עדיין ותלוי בקבלת החלטה מסודרת במועצת מקרקעי ישראל, שהחלטה קודמת שלה (1265) אינה מכירה ביקב כפעולה משלימה לגידול הענבים ולכן הוא מוגדר "תעשייה" במקום "חקלאות" או "משלים לחקלאות".

רמ"י: "טרם התקבלה החלטה מסודרת"

אורטל צבר, דוברת וממונה על יחסי ציבור ברשות מקרקעי ישראל, השיבה בשם הרשות: "כיום, יקבים נחשבים לעיבוד תוצרת חקלאית, שהוא תעשייה, ולכן ניתן לאשרם בכללים של החלטת מועצה 1265.

"בעבר, הייתה פנייה ודרישה להקל על בעלי היקבים ולהכיר בפעילותם כפעילות לא–חקלאית (פל"ח), אולם דבר זה טרם קיבל ביטויו בהחלטת מועצה מסודרת".

החלטה 1265, שהתקבלה ב–29 באוקטובר 2012, קובעת את התנאים לפיהם יאושר שימוש לתעסוקה לא–חקלאית בחלקת המגורים של הנחלה.

משרד החקלאות: "פועל להכרה בפעילויות משלימות"

בתגובתה, דוברת משרד החקלאות ופיתוח הכפר, דפנה יוריסטה, פותחת צוהר לתקווה של בעלי יקבים משפחתיים: "ביקב – בוטיק, משפחתי או תעשייתי, מעבדים את התוצרת החקלאית בעיבוד ראשוני ועד כה, עיבוד זה נחשב פעילות תעשייתית.

"משרד החקלאות ופיתוח הכפר רואה בעיבוד ראשוני של התוצרת פעולה משלימה לחקלאות. במקרה של יקב, זוהי פעולה של 'גידול יין', ולכן המשרד פועל מול רשות מקרקעי ישראל, להכרה בפעילויות משלימות לחקלאות כשימושים חקלאיים".

בעניין עובדים זרים, אין למשרד החקלאות בשורות משמחות: "יקב לא זכאי לעובדים זרים בהיותו מפעל תעשייתי. יקב בוטיק קטן, המתבסס על פעילות מקומית ומשפחתית, לא נזקק לעובדים זרים במיוחד לפעילות ייצור היין".

מועצה אזורית גזר: "ניתן לחייב על פי תעריף גבוה יותר"

מזל דמרי, מנהלת מחלקת מסים וגבייה, השיבה לפנייתנו במילים: "השגות על חיובי ארנונה יש להגיש באמצעות השגה מנומקת למנהל הארנונה במועצה.

"מבלי להתייחס למקרה הספציפי, תשומת לבך לכך כי חיוב יקב בסיווג 'תעשייה' הינו חיוב מקל, וכי במקרים מסוימים ניתן לחייב יקבים בסיווג 'משרדים, שירותים, מסחר' – על פי תעריף גבוה יותר".

מועצה אזורית גדרות: הארנונה משולמת לפי מ"ר

מלשכת ראש המועצה ביקשו להבהיר, כי הארנונה משולמת לפי מ"ר, וביקשו להבהיר את הנכתב בפנייה אליהם. לאחר שהוברר שאלותינו אליהם, חידדנו את השאלה וביקשנו לברר: "האם אין דרך לעזור לחקלאים ולבעלי יקבים המפעילים עסק קטן יחסית בהיקף פעילותו כדי לעודד את המגדלים ולתמוך בחקלאות?". למרות שהפנייה נשלחה לפני זמן רב, לא התקבלה תשובה לפנייתנו הראשונה או לשאלה בניסוחה החדש עד רגע סגירת הגיליון.

חיה סמילנסקי זומרת בכרם. "נאמר לנו שאין סיכוי שהגפנים יצליחו"

לות מההכנסות. האבסורד הוא, שכיום אני זאת שמפרנסת את היקב ולא ירחק היום, שאולי יהיה עדיף לייבש אותו, במיוחד שכל העבודות הנדרשות נעשות בעבודה עצמית, ללא פועלים.

"בעבר, בתקופות הלחץ, גייסנו את שני ילדינו הבוגרים, בני משפחה קרובים וחברים, אך בשנים האחרונות הבן הבכור התחתן ומתגורר עם משפחתו בחו"ל והבן הצעיר סטודנט הלומד מחוץ לאזור.

"שיא האבסורד, שבתחילה עודדו אותנו להקים את הכרם והיקב במשק. בשבילנו, זאת הייתה חגיגה, ללכת אחר החלום, לממש אהבה גדולה, עוד מהימים שהיינו סטודנטים בירושלים. שנים התגוררנו בעיר, עבדנו והקדשנו זמן לתחביב המשותף, בייצור יין במטבח ובמרפסת. ההמשך היה לחפש מקום חדש למגורים, לקנות משק חקלאי במחיר סביר. היו הצעות רבות, עד שהחלטנו ובחרנו".

הורי בעלה, הסופר הידוע ס' יזהר, זכרו לברכה, ואשתו הציירת נעמי סמילנסקי, התגוררו ברחובות. בשלב מאוחר יותר, הם עברו להתגורר אתם במשק שרכשו בכפר מישר. "כשעמדנו לטעת את הגפנים בשטח המשק, בחלקת א' הקרובה לבית, נאמר לנו שאין סיכוי שהגפנים יצליחו, מאחר והקרקע חולית ומורכבת מכורכר".

הם לא ויתרו. עבדו והשקיעו כסף וזמן בהקמת כרם לתפארת ובעקבותיו, הכשירו מבנה ישן שישמש ליקב. "ייצור היין במשק שלנו, מהגפנים שגידלנו, היה בשבילנו שיא השיאים", מספרת חיה בלהט ומובילה אותי בין הגפנים, מבקשת להציג בפניי את מתנתה לזאביק, השותף לחיים ולעבודה – סוכת שומרה, שהציבה בקצה הכרם, כמתנת יום הולדת רומנטית. הכורמת המנוסה מטפסת על המדרגות הצרות ועולה אל נקודת התצפית, ממנה אפשר לראות את שורות העצים, אולי אפילו את בנות ישראל בשמלותיהן הלבנות המחוללות בט"ו באב...

על קמצא ועל בר קמצא

"נערי הגבעות 67", גלעד שפרן, בהוצאת חממה ספרותית. ביקורת

שנת 67 לספירה, תקופת בית שני. "המרד הגדול" נגד המעצמה העולמית רומא בעיצומו. בניה, בנו של יוסף בן מתתיהו, מפקד המרד בגליל, מצליח לחמוק באישון לילה מיודפת הנצורה רגע לפני שהרומאים כובשים אותה. יחד עם הסוסה האצילה "ג'ינג'ית" ועם מורהו, המלומד היווני פריקלס, הוא יוצא למסע שיוביל אותו על פני החברה היהודית המשוסעת והמפולגת לכתות ולמפלגות (אז עוד לא שמעו על אחוז החסימה). בדרך הוא מוצא שידוך מושלם בדמותה של אהובתו מיכל.

בניה ומיכל אינם מחכים לאישור הרבנים או לחופה ולקידושין – הם נכנעים בחדווה להורמונים וקופצים היישר אל מתחת לשמיכה. כנראה שאז עוד לא היה "איסור נגיעה" ושאר ההחמרות של האורתודוכסיה. בהמשך, נחשף בניה לעוד הרבה חוויות מותחות ומרגשות, כמו גם לתובנות תרבותיות ופוליטיות, מלוא החופן.

הספר הוא אפוא, מצד אחד, רומן חניכה והתבגרות, ומצד שני – קריאה אחרת, מאוחרת וחתרנית בתולדותיה של תקופה, שכולנו למדנו עליה ונבחנו בבגרות על קורותיה, שהפכה למיתוס ולסמל של הציונות: גבורתם של מגני מצדה, לצד הלקח של על קמצא ובר קמצא חרבה ירושלים", כאמרתו של רבי יוחנן במסכת גיטין. זהו רומן, אך המחבר מקפיד להביא מידע עשיר, מבוסס על מקורות היסטוריים, על אירועי התקופה.

מתברר שהרומאים היו בעצם כובש נאור למדי, שהתיר לעמים הנכבשים לשמור את דתם ולקיים את פולחנם (אם כי לא היססו לטבוח לפי חרב את מי שמרד בהם). אלמלא התעקשו היהודים להתגרות בהם, כנראה שכל ההיסטוריה שלנו הייתה נראית אחרת.

אצל שפרן, הקיסר אספסיאנוס, שהוא שמץ קשות במקורותינו, הוא שליט רציונלי ובן שיח מלבב. פריקלס היווני אינו הדוניסט הלניסטי המוציא יהודים כשרים לשמד, אלא מורה-פילוסוף משכיל ורב תושייה, איש העולם הגדול. מרים המגדלית ובני כפרה, הנוצרים הראשונים, הם עניי הארץ, יהודים אביונים ודלים, שיחלקו את פת לחמם עם אורחים וימצאו נחמה למצוקותיהם בדרשותיו של האיש מנצרת, שנצלב כמה עשרות שנים לפני כן.

בדיאלוג דמיוני בין יוספוס לאספסיאנוס, שמזכיר את הוויכוחים הפומביים בין רבנים לכמרים בימי הביניים, מגיב הקיסר הרומאי על דבקותם של היהודים במצוות האל: "להיות בטוח במשהו קבוע מביא קפיאה על השמרים. זה ה'ראה וקדש' שלכם, המצווה עליכם שלא לנסות כלל את החדש. הוא, באמונתכם העיוורת, קובע שיש לעשות רק את מה שעשיתם לפני מאה ואלף שנים. הוא הבולם כל חדש ורענן מלצוץ" (עמ' 149). הרלוונטיות לקיבעון הרבני-אורתודוקסי העכשווי ברורה. ועוד: מי שרוצה יכול לראות כאן גם הד לביקורתו של המחבר – בן עין השופט וממייסדי קיבוץ שניר, ראשון "המתחדשים" בקיבוץ הארצי – על הקיבעון הקיבוצי, כפי שכתב עליו בפירוט בספרו הקודם, "אסירי השוויון" (שהיה חיבור פנימי, לא הופץ לציבור הרחב).

כאז כן עתה, קומץ קנאים (עשבים שוטים?) נותן את הטון וגורר את האומה להתגרות ולעימות מטורף וחסר סיכוי נגד ה"סופר-פאואר" העולמי שכבש יבשות וימים. אם כל זה נשמע מוכר ומזוהה, מעין פרומו למה שקורה ממש היום בארצנו הקטנטונת, הקישור הוא על אחריות הקורא.

אף על פי שהעורך והמגיה לא עשו עבודה מושלמת, הספר בהחלט ידבר אל אוהבי תולדות עמנו ואל חסידי "מלכים ג'" ושאר יצירות הז'אנר.

האתונות של קיש

חניק גולן ניצני

האתונות של קיש
נקראו לנחרת חמור
עתיר און
נקבות סוררות
אולי שלוחות אלוה
משכו את שאול
למשיחתו
למלכות
להתנבאות
למקסם דוד בביתו.

האתונות
מושכות
מושחות
ממליכות
מאדירות
נוקבות כאב
ממיתות
על הר
גלבוע

■ ■ ■

האתון שפגשתי בתש"ח
רדופה עשן כפרים
שלוחה של מי הייתה...
הודפת זורקת
זוכרת
שדה תלמים
חיטה נזרעה
שיבולים נקצרות
במגל.
מהלכת מולה בשדה
מפלצת קומביין
בולעת שיבולים
בטן אימתנית
גורסת לגרגרים
מוץ ותבן

האתון שלי
שלוחה של מי הייתה
לא מיתוס משיחה
לא התנבאות
לא מות גיבורים
האתון שלי הנבעתת
היא גלעד מלחמה.

ילדותה של המשוררת הייתה בכפר ורבורג

סיפורים מסביב לעולם

חיים עם הפרעה דו-קוטבית

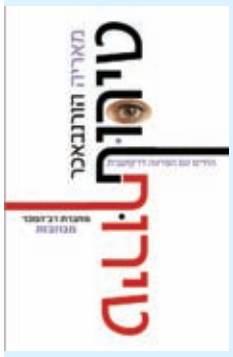

כשמאריה הורנבאכר פרסמה את ספרה הראשון – "מבוזבזת: סיפורה של נערה שהתגברה על אנורקסיה ובולמיה" (בגיל תשע הייתה בולמית, בגיל 15 אנורקסית. מגיל 16 אושפזה שוב ושוב במוסדות פסיכיאטריים, האבחנה: הפרעות אכילה. בגיל 19 שקלה 23.5 ק"ג והרגישה כמעט מושלמת) – לא היה לה מושג מה באמת גרם לכאוס השיגעוני הזה בחייה. ואז, בגיל 24, אחרי אין-ספור התמוטטויות ובריחות והתקפים ואבחונים, היא הגיעה באקראי לפסיכיאטר הנכון. אין לך דיכאון, הוא אמר בביטחון, יש לך הפרעה דו-קוטבית קיצונית.

"טירוף" הוא תיעוד עוצמתי מטלטל של מאבק נואש במצבי הרוח הסוערים והאלימים שלה על ידי הרעבה עצמית, שימוש בסמים ובאלכוהול, סקס משתק וחתכים עצמיים. זהו ספר אמיץ של אישה הנלחמת על שפיותה בתוך הטירוף המסויט, ומתעקשת לקיים שגרה וזוגיות, למרות שההפרעה אורבת לה כל הזמן מעבר לפינה (בהוצאת כנרת-זמורה-ביתן, 318 עמודים).

לא לאבד תקווה

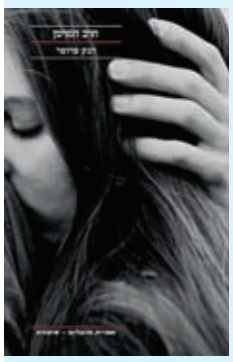

הנובלה "חרב הסרטן" מאת הנק פרופר היא סיפור אינטימי על אהבה וגם סיפורו האישי של המחבר.

יאנה היא צעירה הולנדית, בת 28, שעברה להתגורר בניו יורק. היא נפעמת מהעיר ונסחפת במערבולת החיים בה עד שיום אחד היא מגלה גוש בשד. כשריק, אהובה, מגיע מאמסטרדם, הם מתחילים בסבב ביקורים בבתי החולים בניו יורק ולומדים, כי שם בריאות היא עסק ותקווה היא מצרך. הם מחליטים לחזור להולנד.

בישירות נוגעת ללב מספר פרופר על הישיבה בחדרי המתנה, על ה"פרוטוקול", על ההתמודדות עם תוצאות הטיפול, על תגובות החברה. ריק ויאנה נאחזים זה בזה ולא מאבדים תקווה. מבעד לשורותיו של הספר מפציעה האהבה ומנחמת בעצם קיומה (בהוצאת ספריית פועלים, 129 עמודים).

סיפור עוצמתי על נפילה אל התהום

"כאב הנפילה" מאת נתן פיילר הוא רומן על זיכרון, אשמה ואובדן, על החיים עם מחלת נפש ועל תקווה.

גיבור הספר, מתיו הומס, בן 19, בן דמותו העכשווי של הולדן קולפילד, מנסה להבין מה קרה לו ולאחיו באותו יום, לפני עשר שנים בחופשה המשפחתית ליד הים, ומה קרה לו עצמו מאז.

בכנות שובת לב, מתיו משתף את הקוראים בנפילה אל התהום, ממשית וסמלית כאחת. (בהוצאת כתר, 293 עמודים).

דגנית רם
machita106@gmail.com

האם הדור הצעיר ימשיך בחקלאות?

כיף להתעורר מול מרחבים של שדות ירוקים ולא בתוך יער של גורדי שחקים, להיות מחובר לשינויי העונות, לעבוד קשה וליהנות מהעבודה הפיזית שמחשלת את גופך. האם גם ילדינו חושבים כך?

יש לי ברזומה תקופה שבה עבדתי בחקלאות, לכן אני מרשה לעצמי להצביע על יתרונות ועל חסרונות שאני חוויתי בעבודה, למען יידע הדור הבא של החקלאים למה עליו לצפות:

זה ממש לא כיף לקטוף כרובים בשש בבוקר בחורף, זה לא כיף לקטוף חצילים בגשם סוחף (האמת, בכל מזג אוויר זה נאחס לקטוף חצילים), זה לא כיף לקום בחמש בבוקר לחליבה, שבה הפרות מכירות לך תודה בדריכה על ידייך ובשלשולים על פנייך (עד היום יש לי אצבע עקומה ממפגש כואב שכזה), וזה ממש לא כיף להתכופף בתחילתה של שורת מלפפונים ולהתרומם בקצה האחר שלה.

מנגד, מבחינתי עבודה באוויר הפתוח עדיפה אלפי מונים על פני ישיבה במנורות הניאון של המשרד. אין כמו מנוחת צהריים שבאה אחרי שעבדת קשה משעות הבוקר המוקדמות, והרווחת את הזכות המלאה לתת לגופך הדואב להירגע.

ואני זוכרת עדיין בבירור את אחד המראות היפים של חיי (למרות שעברו מאז יותר מ-25 שנים): מכל גדול גדוש בצנוניות שנקטפו זה עתה, והן טובלות במים מתחת לשמש צהריים סתווית, שמאירה עליהן והופכת אותן ליהלומים היפים בעולם.

כמו כן, לדעתי לפחות, כיף להיות יוצא דופן, רומנטיקן, להתעורר מול מרחבים של שדות ירוקים ולא בתוך יער של גורדי שחקים, להיות מחובר לשינויי העונות ולסמוך על היקום שיהיה טוב ליבוליך, לעבוד קשה וליהנות מהעבודה הפיזית שמחשלת את גופך, לתכנן לטווח ארוך, להצמיח אוכל עבור אוכלוסייה רחבה ולהרבות טוב בעולם.

הייתי סקרנית מאוד לדעת מה יחשבו על השאלה הזאת ותיקי הדור, ולכן פניתי לאוטוריטה העליונה מבחינתי לענייני חקלאות, החם שלי, דוד (או "סבא דודו" בפי כל). שאלתי אותו שאלה פשוטה: מה לדעתו ימשוך את הצעירים בחזרה לנחלות אבותיהם ולשדות ילדותם?

"עתיד החקלאות מאד בעייתי, מכיוון שאף אחד כמעט לא יכול 'להרים' ענף מתמחה ללא הון אדיר. תחשבי שצריך לקנות נחלה, לבנות עליה בית ולהשקיע הון עתק בפיתוח ענף רווחי. כמו כן, צריך להתקיים גם אורך נשימה, שיאפשר יכולת התפרנסות עד שהענף יתאזן ויתחיל להרוויח. אני לא חושב שהצעירים ישתלבו בענף אם לא תהיה להם הכנסה גבוהה מהעבודה וכרגע, זה נראה בעייתי".

אז מה עושים?

"התקציב של משרד החקלאות רק הולך ופוחת עם השנים ולכן, זה נראה לי בדיוני שהמשרד יתמוך כלכלית בחקלאים חדשים. מה שכן נראה לי נכון זה שיהיה שילוב בין-משרדי. כלומר, משרד החקלאות ילווה את החקלאי מבחינה מקצועית ומשרד התמ"ת ימציא את הפיננסים לתמוך בו בדרכו".

מה יהיו הקריטריונים?

"ברור שלא כל צעיר עם גחמה חקלאית ייענה. חשוב לערוך סינון ראשוני ולבדוק שלחקלאי יש השכלה מתאימה (הפקולטה לחקלאות, מכללת רופין וכיו"ב), ושיש לו תכנית עסקית רצינית שהוא ערך. והכי חשוב לי להוסיף, שהמדינה צריכה לעודד את החקלאות בקרב הצעירים ולא להערים קשיים על כל צעד ושעל – מה שלצערי קורה היום. קחי לדוגמה את חוות הבודדים בנגב שהממשלה רוצה לפנות או את הירידה לחיי החקלאים של מינהל מקרקעי ישראל. זה חייב להפסיק כדי שהענף יהיה אטרקטיבי יותר".

תודה לסבא דודו.

עניין אותי לדעת גם מה הדור הצעיר חושב ויצאתי לשטח על מנת לשאול אותם כמה שאלות בנושא (שטח = סלון הבית). פגשתי שם את בני הבכור שיצא לסופ"ש מהצבא. עד היום, לא דיברנו בעצם באופן רשמי על האפשרות שיעסוק בחקלאות, ולכן עניין אותי מה יאמר. "עבור לנוח, אבל הקשב! האם נראה לך שיש סיכוי שתעבוד בחקלאות בעתיד?".

"בעצם, לא הקדשתי לזה ממש מחשבה עד היום. אני מניח שכנראה לא אהיה חקלאי, כי אני רואה כמה קשה אבא עובד. נושא הפרנסה פחות מדאיג אותי מכיוון שאני מאמין שמי שעובד קשה יכול להסתדר, מה שיותר מרתיע אותי זו המחויבות. נראה לי, שאם אתה מתחייב לחקלאות, אתה לא יכול יום אחד לקום ולהחליט שלא בא לך לעשות את זה יותר. יש עבודות וקריירות שיותר קל לקום ולעזוב.

"יש דברים שמוצאים חן בעיניי בענף כמו העבודה באוויר הפתוח והתרומה לריאות הירוקות בארץ. מכל מקום, אני חושב שאחרי הצבא אולי אתנסה בזה קצת ואראה באמת מה דעתי, מבחינת 'דברים שרואים מכאן לא רואים משם'".

רועת צאן. האם רק בניו זילנד יש סביבה מעוררת השראה לעסוק בחקלאות?
ציור: Johann Baptist Hofner, The Good Shepherd

את בתי היקרה אני תופסת למען הריאיון בטלפון שלה. כרגיל, היא משוטטת לה בארץ בין חברים ונהנית מהחופש שלפני שנת המכינה. בימים ה"חופשיים" שלה, היא עזרה לחקלאי בשדה וגיבשה אולי דעה לגבי סיכויי עיסוקה בתחום. "תגידי נשמה, יש סיכוי שתהיי הבת הממשיכה של אבא או תעסקי בחקלאות?".

"קשה לי להאמין. אני נהנית מהעשייה ומהעבודה, אך התוצאות וההספק שלי אינם מבריקים ונראה לי, שלא אהיה ממש חקלאית למופת".

אני מזכירה לה את רצונה להיות רועת צאן בניו זילנד ושואלת למה שלא תהיה רועת צאן בארץ?

"אני זקוקה לסביבה מעוררת השראה ומתקשה לחשוב שאקבל אותה במרחבי הארץ. אני מודעת לכך שאני נמשכת לאיזו רומנטיקה שהחלטתי שנמצאת יותר בניו זילנד, אבל כרגע, זו דעתי בעניין".

מה עלול להרתיע אותך מלהיות חקלאית?

"הזיעה!".

ומה את אוהבת בתחום?

"מה שהעיניים רואות ומה שהידיים עושות".

אני שומעת ברקע את החבר שלה ב' (או כמו שהוא ביקש שאכנה אותו – סוּפֶר ב') שמבקש שאראיין גם אותו בנושא. סופר ב' הוא עירוני חובב טכנולוגיה, שבונה רובוטים בשעות הפנאי, והוא עומד להתגייס בקרוב ליחידה מובחרת של חיל המודיעין. כלומר, לא המועמד הטבעי ביותר למשרת "חקלאי העתיד" (או שאולי אני סטיגמטית מדי?).

"אני לא נמשך באופן טבעי לחקלאות מכיוון שזה נראה לי בעיקר ענף תחזוקתי, ואני מעדיף חדשנות על בסיס יום-יומי", הוא משיב. כשאני משתפת אותו בחקלאות העתיד ובחידושים בתחום, הוא חושב שוב ולא פוסל עיסוק בביוטכנולוגיה.

יש משהו בחקלאות שבכל זאת מושך אותך?

"כן. נראה לי שיכולה להיות לי נחת מהשקט והשלווה שבחיי כפר, אבל פחות מתאימה לי עבודת הידיים הקשה הכרוכה בכך. דווקא השאלה של כמה ארוויח פחות מטרידה אותי, והיא לא הפקטור הכי חשוב ברשימת הבעד והנגד שלי".

אחרון חביב ברשימת המרואיינים שלי היה בני הצעיר. אתו הספור היה פשוט יותר. לשאלתי, האם יש סיכוי שיהיה חקלאי בעתיד, השיב בשאלה: "יש איזשהו קשר בין כדורגל לחקלאות?".

לא.

"אז לא".

בשדה, בכפר ועל גבעה

א. מהו היישוב יוצא הדופן?
1. שדה צבי
2. ניר צבי
3. רמת צבי
4. מעיין צבי

ב. מה משותף ליישובים הבאים (בסוגריים, שנת ההקמה)?
1. כפר אהרון (1926)
2. כפר גנים (1926)
3. כפר ברנדייס (1928)
4. כפר אברהם (1932)

ג. איזה יישוב יוצא דופן בשל שמו?
1. גבעת חיים
2. כפר חיים
3. גן חיים
4. קריית חיים

ד. מהו היישוב יוצא הדופן?
1. משמר איילון
2. משמר דוד
3. משמר השבעה
4. משמר הירדן

טריוויה למתקדמים

ה. מה משותף למושבים ביתן אהרון וחבצלת השרון, מלבד היותם בשכנות בעמק חפר?

הכניסה לשדה צבי — צילום: Ariel Palmon

תשובות:

א. 4 – מאז 1938 הוא מחוץ, עמק חפר.
ב. אחרון וחבצלת מוקמו בחסות הסוכנות: הם נמצאים, בעמק חפר, מעט מחוץ, בחוף הים.
ג. 1 – בשנת 1935 הם הוקמו נגדם, הוקמו הנאצים מן הים אל-חלום לעמק חפר, בחוף הים.
ד. 2 – מאיר דוד בשנת (1949), עמק חפר.
ה. מה משותף למושבים ביתן אהרון וחבצלת השרון, מלבד היותם בשכנות בעמק חפר? (מה מעט מקום, מקום – אחרון) אחרון אחרון מקום מן אחרון מוקמו (1880–1944), אבא נמנה ומקום מקום. מה אחרון מקום מן אחרון מוקמו (1885–1940), ומה מן מעט מעט מקום.

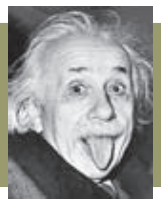

© עמוס צימרמן amosquitoz@gmail.com

תשבץ היגיון מס' 48

מאוזן:

1. אם זה מלא בבליטות כדאי תיסגרו על מתנה (6); 4. צלולוזה, שמעתי ששגית (4); 8. (עם 21 מאוזן) תומכי חברת ספנות שחדרו אליהם (6); 9. הם גילו הבנה לכך שבלע כלב ארוך (6); 11. עמדת שמירה שבתוכה מתפלשת בשעווה חיה גדולה (7); 12. ראו 2 מאונך; 13. חתונות אנוש (3); 15. מאיר מחנך את חיית המחמד לטובת השלווה המשפחתית (3,4); 18. ובנושא אחר, ממציא הטלפון ישחק במרכז השדה (3,3); 19. (עם 20 מאונך) מאחר והוא הפריד בין כל החלקים לועי נותר ללא דבר (כ"מ) (ש) (4); 21. ראו 8 מאוזן; 22. ראו 3 מאונך.

מאונך:

1. חשפו פה פיסול בעץ (5); 2. (עם 12 מאוזן) הכבשים האנגליות ופרי הדר בתחתית הספינה (כ"מ) (8) (ע"פ ינון צמח); 3. (עם 22 מאוזן) אחראי על העולים, ביניהם אם שתופסים אותה מהר (6,2); 5. חוטמה של אריסון בר ביצוע (5); 6. שמו על הקיר במקום ההוא את משכורתם (5); 7. להקדיש את כל כולך לשאלה האם גיבורת המגילה תהפוך לנוזל (7); 10. אלי מפחד מתחושות בטן (4,3); 13. למי שלא אוכל יש איפה לגור עם כלי נגינה (5); 14. משהו פיוטי עשוי פרי (5); 16. גבינה וחולצה מהממלכה המאוחדת (5); 17. היא תקבל תפקיד של חלק נחות בארוחה (5); 20. ראו 19 מאוזן.

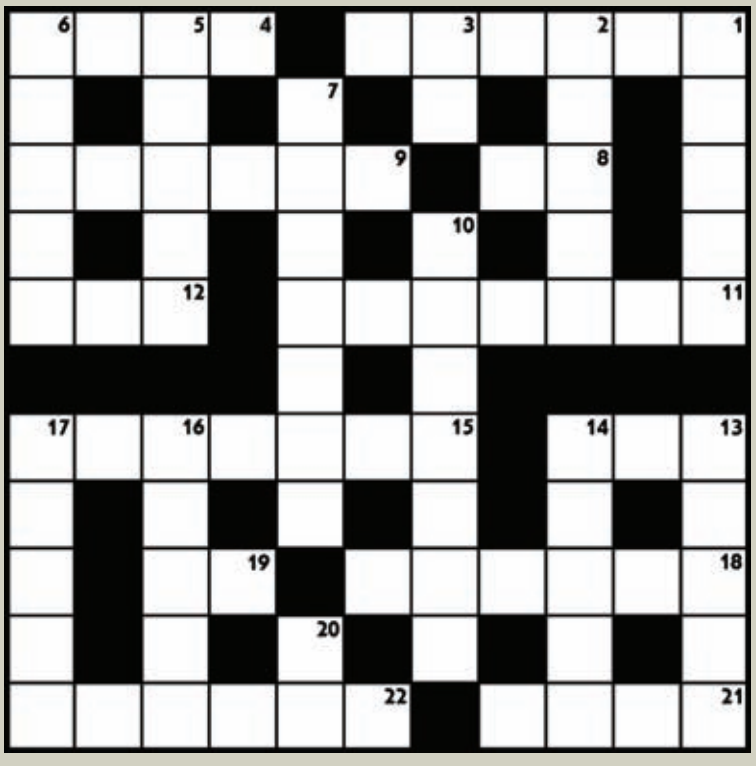

תשובות לתשבץ מס' 47:

מאוזן: 1. דימונה; 4. עמים; 9. יתרוצץ; 11. השרישנו; 12. טבע; 13. מוטיבציה; 15. ורסטילי; 18. צורכים; 19. חבול; 21. יוסף; 22. שלחופה.

מאונך: 1. דחופה; 2. מעורר; 3. נפוץ; 5. מלוקט; 6. מקצוע; 7. התבוססה; 10. אשכולית; 13. מחצבי; 14. טי רקס; 16. יקבלו.